

Dane i fakty

PNWM 2016 w liczbach i wykresach

Warszawa/ Poczdam, grudzień 2017

SPIS TREŚCI

Część I. Informacje ogólne	3
1. Organy i podział kompetencji	3
2. Wspieranie projektów wymiany	4
3. Tryb przyznawania dotacji.....	4
4. Tryb opracowywania wniosków.....	5
5. Kryteria przyznawania dotacji PNWM	6
6. Dofinansowanie wg stawek zryczałtowanych	7
Część II. PNWM w liczbach i wykresach.....	9
1. Projekty w liczbach	9
a. Projekty dofinansowane w 2016 r.....	9
b. Projekty zarejestrowane w 2016 r.....	11
c. Akcja „dzien.de der-tag.pl“	12
d. Program wspierania „Zachować pamięć”	13
e. Wymiana młodzieży w latach 2012–2016	14
f. Projekty zrealizowane w Polsce i w Niemczech w latach 2012–2016	14
2. Uczestnicy w liczbach	16
a. Uczestnicy projektów w 2016 r.	16
b. Uczestnicy wymiany młodzieży w latach 2012–2016.....	17
c. Uczestnicy z Polski i Niemiec w latach 2012–2016.....	18
3. Dni projektowe	19
a. Osobodni w 2016 r.	19
b. Liczba osobodni w latach 2012–2016.....	20
4. Projekty w Polsce w 2016 r.	21
5. Projekty w Niemczech w 2016 r.	23
6. Czas trwania projektów	25
7. Podmioty i jednostki centralne w liczbach	27
a. Podmioty dofinansowane przez PNWM w 2016 r.	27
b. Aktywne jednostki centralne w 2016 r.....	28
8. Liczba projektów w rozbiciu na miesiące.....	29
9. Współpraca z innymi krajami	30
10. Szkolenia i programy specjalistyczne dla animatorów wymiany	31
a. Szkolenia i projekty własne PNWM	31
b. Szkolenia zrealizowane przez partnerów PNWM.....	31
11. Budżet PNWM	33
12. Wydatkowane środki.....	34

Część I. Informacje ogólne

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży/ Deutsch-Polnisches Jugendwerk (PNWM) jest organizacją międzynarodową powołaną odrębną umową przez Rząd RP i Rząd RFN w oparciu o zapisy Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z dnia 17 czerwca 1991 roku. Wzorem dla powstania PNWM była funkcjonująca już od 1963 roku Niemiecko-Francuska Współpraca Młodzieży.

Celem utworzenia organizacji było nadanie stosunkom polsko-niemieckim nowych impulsów o długofalowych pozytywnych skutkach: nawiązywanie nowych i pogłębianie istniejących już kontaktów pomiędzy młodymi ludźmi z Polski i z Niemiec, budowanie wzajemnego zrozumienia oraz przewyciężanie uprzedzeń poprzez spotkania. Wzajemne poznawanie się młodych Polaków i Niemców powinno zmierzać ku pojednaniu pomiędzy oboma narodami. Spotkania młodzieży w tym kontekście mają za zadanie przewyciężanie niechęci wynikającej z bolesnych doświadczeń historycznych, naukę tolerancji i świadomego, pozbawionego kompleksów współżycia na jednoczącym się kontynencie.

1. Organy i podział kompetencji

PNWM jest organizacją dwunarodową, której działalność finansowana jest przez oba rządy. Wszystkie jej gremia mają obsadę dwunarodową. Najwyższym organem Organizacji jest Rada, której przewodzą polski i niemiecki minister odpowiedzialny za sprawy młodzieży. W Radzie zasiadają przedstawiciele instytucji centralnych, samorządowych i pozarządowych, mianowani przez rządy obu państw. Funkcje wykonawcze pełni Zarząd – dwaj dyrektorzy zarządzający powoływani wspólnie przez rządy na pięcioletnią kadencję. Zarząd podejmuje zasadnicze decyzje wspólnie, w tym dotyczące strategii i metod działania oraz planu budżetu.

Organizacja posiada dwa biura, których siedziby znajdują się w Warszawie i w Poczdamie. Każde z nich odpowiada, zgodnie z merytorycznym podziałem obowiązków, za oba kraje:

Biuro w Warszawie odpowiedzialne jest za:

- wspieranie projektów wymiany szkolnej,
- wspieranie indywidualnej wymiany uczniów (projekt pilotażowy),
- wspieranie programów dokształcających dla nauczycieli.

Biuro w Poczdamie odpowiedzialne jest za:

- wspieranie projektów pozaszkolnej wymiany młodzieży,
- wspieranie praktyk zawodowych,
- wspieranie programów dokształcających dla organizatorów wymian.

Czasami trudno jest określić, czy dany projekt należy do wymiany szkolnej czy pozaszkolnej, na przykład wówczas, gdy jednym z partnerów projektu jest szkoła a drugim organizacja młodzieżowa. Stąd też PNWM przyjęła zasadę (zob. Wytyczne pkt A 5), że projekt uważa się za szkolny, jeżeli co najmniej jeden z podmiotów jest szkołą lub uczestnikami projektu jest młodzież szkolna i nauczyciele, pełniący w spotkaniu rolę opiekunów.

2. Wspieranie projektów wymiany

PNWM może wspierać projekty polsko-niemieckie, a także trójstronne, w których uczestniczy młodzież w wieku od 12 do 26 roku życia oraz osoby prowadzące program. Ważne przy tym jest, by młodzież nie tylko biernie korzystała z organizowanego dla niej programu, ale sama brała udział w jego planowaniu i miała wpływ na jego przebieg. O dofinansowanie mogą występować organizacje publiczne i pozarządowe, a także w ograniczonym zakresie osoby fizyczne, organizujące programy wymiany. Partnerzy z Polski i Niemiec – a w przypadku projektów trójstronnych także partnerzy z innego kraju – razem planują spotkanie i razem składają wspólny wniosek o dofinansowanie. Kryteria, metody oraz stawki ryczałtowe dofinansowania spotkań zdefiniowane są w Wytycznych wspierania PNWM (dokument uchwalany przez Radę).

PNWM może dofinansować:

- spotkania młodych Polaków i Niemców oraz spotkania z udziałem młodzieży z kraju trzeciego, które odbywają się na terenie Polski i Niemiec,
- praktyki zawodowe dla Polaków w Niemczech i Niemców w Polsce,
- imprezy dokształcające dla uczestników i organizatorów polsko-niemieckiej wymiany młodzieży,
- publikacje, media itp. służące celom PNWM.

PNWM nie może dofinansować:

- studiów i projektów wymiany naukowej,
- projektów, służących celom komercyjnym lub głównie wypoczynkowi i turystyce,
- przedsięwzięć budowlanych,
- spotkań wielostronnych.

Tym, którzy nie mają partnera w drugim kraju, PNWM pomaga znaleźć odpowiednią organizację do współpracy. W tym celu, obok organizowanych każdego roku giełd kontaktów i programów informacyjnych, na stronach internetowych PNWM dostępna jest giełda projektów i partnerów *online*. Tutaj znaleźć można szkołę, organizację partnerską lub grupę zainteresowaną realizacją konkretnego przedsięwzięcia.

Dbając o jakość polsko-niemieckich spotkań młodzieży, PNWM wspiera i organizuje konferencje, seminaria i szkolenia tematyczne, warsztaty metodyczne, fora wymiany doświadczeń oraz kursy językowe dla profesjonalistów i praktyków wymiany. W tym zakresie prowadzi również działalność wydawniczą.

3. Tryb przyznawania dotacji

Dotacje PNWM przyznawane są wyłącznie w formie dofinansowania do projektów. W każdym projekcie uczestniczy z reguły podmiot polski i niemiecki, będący w zależności od miejsca realizacji projektu gospodarzem lub gościem. Obaj partnerzy są wspólnie odpowiedzialni za program i budżet projektu. Stąd, po zaplanowaniu wydatków na projekt, razem składają wspólny wniosek o dotację PNWM.

Wniosek składa się z dwóch części: jedną wypełniają gospodarze, wnioskując o dotację do kosztów programu, drugą – goście, wnioskując o dotację do kosztów podróży.

PROJEKT	
gospodarze	goście
dotacja do kosztów programu	dotacja do kosztów podróży dla uczestników z drugiego kraju

Całkowita dotacja PNWM przyznawana na realizację jednego projektu jest z reguły sumą dwóch dotacji – zawsze jednej w euro, drugiej w złotych – przyznawanych gospodarzom i gościom projektu.

W myśl tej zasady, przy projektach realizowanych w Niemczech:

- strona polska otrzymuje dotację do kosztów podróży w PLN,
- strona niemiecka otrzymuje dotację do kosztów programu dla obu grup w EUR

i odwrotnie, w przypadku projektów realizowanych w Polsce:

- strona polska otrzymuje dotację do kosztów programu dla obu grup w PLN,
- strona niemiecka otrzymuje dotację do kosztów podróży w EUR.

4. Tryb opracowywania wniosków

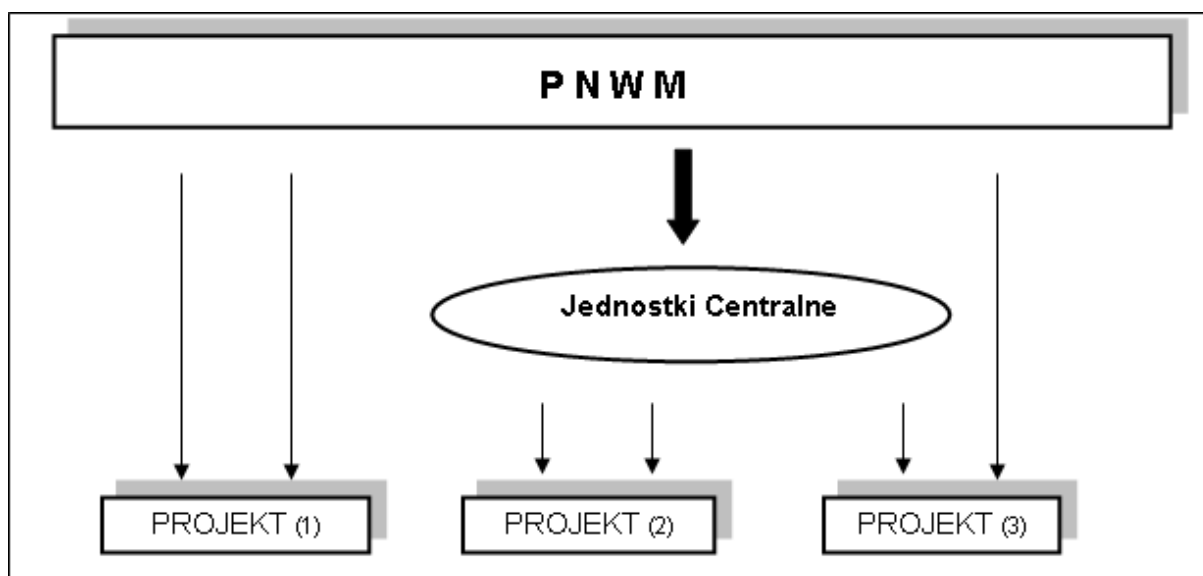
Istnieją trzy tryby opracowywania wniosków o dotację PNWM:

1. tryb pojedynczy – obaj wnioskodawcy nie należą do żadnej jednostki centralnej i ich wnioski opracowywane są bezpośrednio przez biuro PNWM,
2. tryb centralny – obaj wnioskodawcy przypisani są do swojej organizacji nadrzędnej, która posiada status jednostki centralnej PNWM i jest odpowiedzialna za opracowanie wniosków, składanych przez podległe jej podmioty,

Zgodnie z Wytycznymi wspierania (B 4.4.1) jednostki centralne to *organizacje nadrzędne lub uprawnione do reprezentacji wielu wnioskodawców indywidualnych oraz instytucje o strukturach regionalnych i podmioty o szczególnym znaczeniu*, które otrzymały od PNWM status jednostki centralnej.

Muszą one posiadać osobowość prawną lub być przyporządkowane jednej osobie prawnej.

3. tryb mieszany – jeden z wnioskodawców przypisany jest do jednostki centralnej (por. pkt 2), a drugi wnioskuje bezpośrednio w PNWM (por. pkt.1).

W wymianie pozaszkolnej przeważają projekty opracowywane przez jednostki centralne (ok. 70%). Wynika to ze struktury organizacji młodzieżowych w obu krajach, gdzie mniejsze podmioty przyporządkowane są jednostkom nadrzędnym w ramach tej samej organizacji (np. organizacje harcerskie, Niemiecka Młodzież Sportowa (DSJ – Deutsche Sportjugend)) lub innym organizacjom dachowym o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym.

W wymianie szkolnej występuje mniej jednostek centralnych, stąd większość wniosków opracowywana jest w trybie pojedynczym (ok. 70%). Jednostki centralne wymiany szkolnej mają najczęściej charakter regionalny (euroregiony czy niektóre niemieckie kraje związkowe). Wyjątek stanowią szkoły katolickie, które w Polsce przynależą do jednostki centralnej Stowarzyszenie Chrześcijańskich Dzieł Wychowania (SChDW), a w Niemczech do Wspólnoty Roboczej Katolicko-Socjalnych Dzieł Wychowania (AKSB – Arbeitsgemeinschaft katholisch-sozialer Bildungswerke).

Międzynarodowe Domy Spotkań Młodzieży posiadające status jednostki centralnej PNWM występują zasadniczo o dotację zarówno do projektów szkolnych jak i pozaszkolnych, które są realizowane w ich placówce.

5. Kryteria przyznawania dotacji PNWM

Kryteria merytoryczne:

1. Planowany projekt powinien posiadać charakter spotkania młodzieży oraz urzeczywistniać – poprzez realizację założeń pedagogicznych – ideę wymiany międzykulturowej. Uczestnikom należy stworzyć warunki oraz zachęcać ich do samodzielnego poznawania młodzieży z kraju sąsiada, do nawiązywania i podtrzymywania kontaktów.
2. Założenia projektu muszą odpowiadać celom PNWM i powinny gwarantować aktywny udział młodzieży w jego przygotowaniu, realizacji i podsumowaniu.

3. Projekt powinien być zaplanowany i zrealizowany wspólnie przez partnerów z Polski i Niemiec.
4. Osoby odpowiedzialne za projekt powinny posiadać kwalifikacje do kierowania projektem międzykulturowym.

Kryteria formalne:

1. Spotkanie powinno obejmować co najmniej cztery, a maksymalnie 28 dni programu. Wyjątek stanowią spotkania w obszarze przygranicznym, które mogą trwać krócej niż cztery dni, a także praktyki i hospitacje, które mogą trwać do trzech miesięcy.
2. Wiek uczestników spotkania powinien mieścić się w przedziale od 12 do 26 roku życia. Dopuszczalny jest udział młodszych uczestników w projektach w obszarze przygranicznym i w innych uzasadnionych przypadkach.
3. Liczba opiekunów powinna pozostawać w odpowiedniej proporcji do liczby uczestników.
4. Liczba uczestników z obu krajów powinna być zrównoważona.
5. Wniosek o dotację powinien wpłynąć do PNWM nie później niż trzy miesiące przed rozpoczęciem projektu.

Wytyczne wspierania PNWM nie wprowadzają ograniczeń w zakresie liczby projektów, o których dofinansowanie w ciągu roku może wnioskować jedno partnerstwo polsko-niemieckie.

Ponadto PNWM – w odróżnieniu od wielu innych instytucji czy fundacji wspierających projekty – nie prowadzi postępowania konkursowego, ani nie odrzuca wniosków, które są błędnie lub niekompletnie wypełnione przez wnioskodawcę. W takich przypadkach wnioskodawca proszony jest – często niejednokrotnie – o korektę lub uzupełnienie złożonego wniosku. W ten sposób PNWM wychodzi naprzeciw wnioskodawcom i ułatwia im dostęp do środków przeznaczonych na wspieranie projektów wymiany, a tym samym sprzyja powstawaniu i realizacji nowych inicjatyw w obrębie polsko-niemieckiej wymiany młodzieży.

6. Dofinansowanie wg stawek zryczałtowanych

Jest to najczęściej stosowana przez PNWM forma dofinansowania projektu. Maksymalną wysokość stawek zryczałtowanych w euro – dla wnioskodawców niemieckich i w złotych – dla wnioskodawców polskich, a także ich rodzaj, określają Wytyczne wspierania (punkt B 3.3).

Należy w tym miejscu podkreślić, że dotacje PNWM nie pokrywają w całości kosztów projektu, stanowią jedynie jego częściowe dofinansowanie. Podmioty muszą w każdym przypadku pozyskiwać dodatkowe środki finansowania.

Gospodarze projektu mogą wnioskować o dotację do kosztów programu. Maksymalną wysokość dotacji wnioskodawca może obliczyć na podstawie poniższej tabeli, która określa poszczególne składowe dotacji do kosztów programu oraz maksymalną wysokość obowiązujących stawek zryczałtowanych:

Dotacje do kosztów programu (od 01.01.2007 r.)	maksymalna stawka ryczałtowa na osobodzień	
	PLN	EUR
zakwaterowanie u rodzin	40,-	12,-
zakwaterowanie w schronisku, internacie, pod namiotem, w hotelu	60,-	18,-
zakwaterowanie w placówce kształceniowej	100,-	30,-
pośrednik językowy	140,-	50,-
program specjalistyczny	110,-	36,-
odczyt podczas programu specjalistycznego	140,-	56,-
ryczałt dzienny dla referentów podczas programu specjalistycznego	700,-	280,-

Część II. PNWM w liczbach i wykresach

Dane wykorzystane w niniejszej edycji „Danych i faktów” pochodzą z oprogramowania SOWA, które od 2008 r. służy PNWM i jednostkom centralnym do opracowywania wniosków. Przedstawione dane pochodzą z dnia 14 kwietnia 2017 r. Późniejsze zmiany we wnioskach nie zostały uwzględnione.

W 2016 r. została przeprowadzona modyfikacja oprogramowania SOWA, która umożliwia generowanie bardziej szczegółowych zestawień oraz dokładniejszą analizę danych.

W poniższym raporcie zostały zatem w roku 2016 ujęte tylko te projekty, które faktycznie otrzymały dofinansowanie PNWM.

1. Projekty w liczbach

a. Projekty dofinansowane w 2016 r.

W 2016 roku zostało dofinansowanych łącznie 2440 projektów, z czego ponad połowa odbyła się na terenie Polski. W wymianie szkolnej dofinansowano 522 projekty więcej niż w wymianie pozaszkolnej.

Projekty dofinansowane 2016			
	w Polsce	w Niemczech	łącznie
wymiana pozaszkolna	466	493	959
wymiana szkolna	817	664	1481
łącznie	1283	1157	2440

Jeżeli rozłożymy liczbę wszystkich projektów na poszczególne dni w roku, to okazuje się, że w 2016 r. każdego dnia rozpoczynało się średnio niespełna 7 projektów polsko-niemieckiej wymiany młodzieży. Jeżeli do tego przyjmiemy, że średni czas trwania projektu wynosił sześć dni, to w każdym dniu 2016 roku odbywało się ok. 40 polsko-niemieckich spotkań młodzieży.

W porównaniu do roku 2015 łączna liczba projektów spadła o 17,3%, co wynika nie tylko z nowego sposobu ujmowania danych przez PNWM (zob. powyżej). Od 2016 r. PNWM zaprzestała wspierania jednonarodowych podróży do miejsc pamięci, których liczba wynosiła rocznie ok. 140 projektów. Ponadto z uwagi na fakt, że od 1 stycznia 2015 r. PNWM może dofinansowywać także udział uczniów niemieckich w projektach wymiany, co do tego czasu leżało tylko w kompetencji krajów związkowych, zabrakło środków w budżecie wspierania PNWM i pomimo przyznawania dotacji wg skróconych stawek ryczałtowych 161 projektów nie otrzymało dofinansowania.

Niskie dotacje PNWM są nadal przyczyną odpływu projektów pozaszkolnych, realizowanych przez organizacje młodzieżowe do innych grantodawców jak np. program Erasmus+, gdzie pozyskanie środków finansowych jest trudniejsze i wymaga większego nakładu pracy od wnioskodawcy, lecz otrzymane dofinansowanie jest wyższe i umożliwia realizację międzynarodowego projektu wymiany przy dużo niższym wkładzie uczestników. Natomiast wśród nauczycieli stosunkowo łatwo dostępne dotacje PNWM, bez względu na ich wysokość, nadal cieszą się dużym uznaniem, gdyż stanowią one pewne źródło finansowania projektu i umożliwiają pielęgnowanie długotrwałych partnerstw pomiędzy szkołami z obu krajów.

Z uwagi na nowy sposób zestawienia danych od roku 2016 porównanie liczby projektów z rokiem poprzednim nie jest wymierne i wymaga dodatkowego komentarza (zob. str. 9), pomimo to pozwala ono określić zachodzącą tendencję zmiany w poszczególnych kategoriach, co przedstawia poniższa tabela. W porównaniu do roku poprzedniego w wymianie szkolnej znacznie zmalała liczba projektów realizowanych w Polsce, podczas gdy wzrosła liczba projektów na terenie Niemiec. Zaś w wymianie pozaszkolnej na odwrót – zmniejszyła się liczba spotkań w Niemczech, a wzrosła liczba projektów realizowanych w Polsce.

Porównanie z rokiem 2015						
	w Polsce		w Niemczech		łącznie	
wymiana pozaszkolna	547	-14,8%	646	-23,7%	1193	-19,6%
wymiana szkolna	1 007	-18,9%	749	-11,3%	1756	-15,7%
łącznie	1554	-17,4%	1395	-17,1%	2949	-17,3%

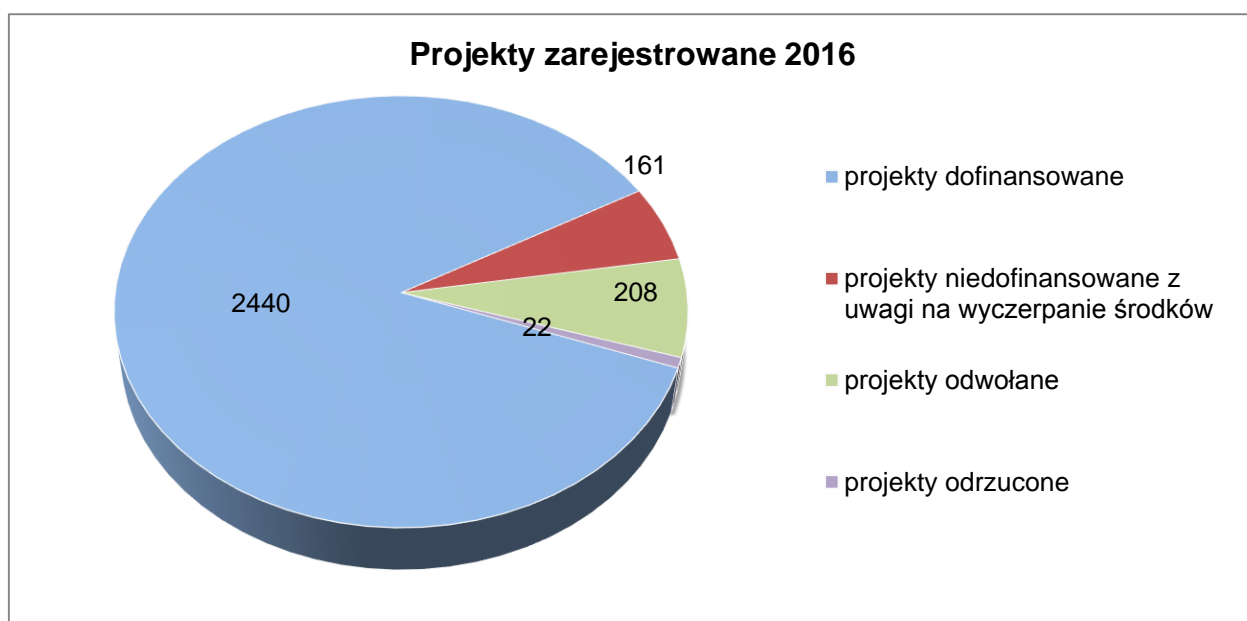
b. Projekty zarejestrowane w 2016 r.

W 2016 r. do obu biur PNWM wpłynęło łącznie 2831 wniosków o dofinansowanie, z czego tylko 22 tj. 0,8% zostało odrzuconych (w 2015: 26). Powodem odrzucenia wniosku jest jego niezgodność z Wytocznymi wspierania PNWM: brak partnera z drugiego kraju, program krótszy niż cztery dni, uczestnicy powyżej 26. roku życia itp. Dwukrotnie więcej, bo aż 208 projektów zostało odwołanych przez samych wnioskodawców (2015: 105), co niewątpliwie wiąże się z przedwczesnym wyczerpaniem środków finansowych w budżecie wspierania. W przypadku braku dofinansowania niektóre podmioty decydują się na realizację projektów we własnym zakresie, pozyskując czasami środki zewnętrzne, lecz większość wnioskodawców odstępuje od realizacji projektu, bądź przenosi planowaną wymianę na rok następny.

Z powodu wyczerpania środków finansowych 161 projektów pozostało bez dofinansowania.

Projekty zarejestrowane w 2016	2831	100%
projekty dofinansowane	2440	86,2%
projekty niedofinansowane z uwagi na wyczerpanie środków	161	5,7%
projekty odwołane	208	7,4%
projekty odrzucone	22	0,8%

Duża większość projektów (2440), czyli 86,2% wszystkich złożonych do PNWM wniosków otrzymała dofinansowanie i została zrealizowana w 2016 roku.

c. Akcja „dzień.de | der-tag.pl“

W 2016 roku akcja „dzień.de | der-tag.pl” była częścią kampanii medialnej „#2gether4more – razem po więcej” zorganizowanej przez PNWM z okazji jubileuszu 25-lecia jej działalności. Wzięły w niej udział 104 szkoły, instytucje i organizacje młodzieżowe, z których większość już wcześniej organizowała projekty w ramach akcji „dzień.de | der-tag.pl”.

Warunkiem uczestnictwa w akcji w 2016 roku było zorganizowanie projektu na rzecz lokalnej społeczności, zgodnie z hasłem „#2gether4more – razem po więcej”. W dniach 1-17 czerwca młodzież - wspólnie z lokalną społecznością - angażowała się w sadzenie drzew, porządkowanie parków, organizację pikników rodzinnych, a także przygotowywanie prezentacji, wieczorów filmowych i innych przedsięwzięć związanych z Niemcami. Partnerami akcji PNWM były Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej oraz Instytut Polski i w Berlinie, które od 2013 roku prowadzą całoroczne projekty edukacyjne dla szkół pod nazwą „Dzień polsko-niemiecki w szkołach Berlina i Brandenburgii”. „dzień.de | der-tag.pl” jest jedną z propozycji, z której mogą skorzystać nauczyciele i uczniowie w ramach tego projektu.

Dzięki dodawaniu przez młodzież hasztagu #2gether4more do zdjęć i materiałów przygotowywanych w czasie trwania projektów „dzień.de | der-tag.pl” i zamieszczanych na portalach społecznościowych, były one także dostępne na specjalnej jubileuszowej stronie internetowej PNWM <http://2gether4more.dpjw.org/>. Pokazywała ona zasięg akcji pod wspólnym hasłem „#2gether4more – razem po więcej”.

„dzień.de der-tag.pl“ 2016	liczba projektów		
	w Polsce	w Niemczech	łącznie
organizacje pozaszkolne	8	0	8
szkoły	93	3	96
łącznie	101	3	104

W 2016 roku w projektach w ramach akcji „dzień.de | der-tag.pl” wzięło udział łącznie ok. 9471 osób.

Najwięcej projektów zostało zorganizowanych przez szkoły: 93 w Polsce (ok. 93% wszystkich przedsięwzięć) i 3 w Niemczech (100%). Pozostałe projekty zostały przeprowadzone przez organizacje pozaszkolne w Polsce.

Najaktywniejszymi województwami były Wielkopolska, Śląsk i Pomorze Zachodnie, w których odbyło się łącznie 39% wszystkich projektów zorganizowanych w Polsce. W Niemczech projekty w ramach akcji „dzień.de | der-tag.pl” odbyły się w Brandenburgii oraz Dolnej Saksonii. Pozostałe niemieckie kraje związkowe oraz województwo podlaskie w Polsce nie wzięły udziału w akcji.

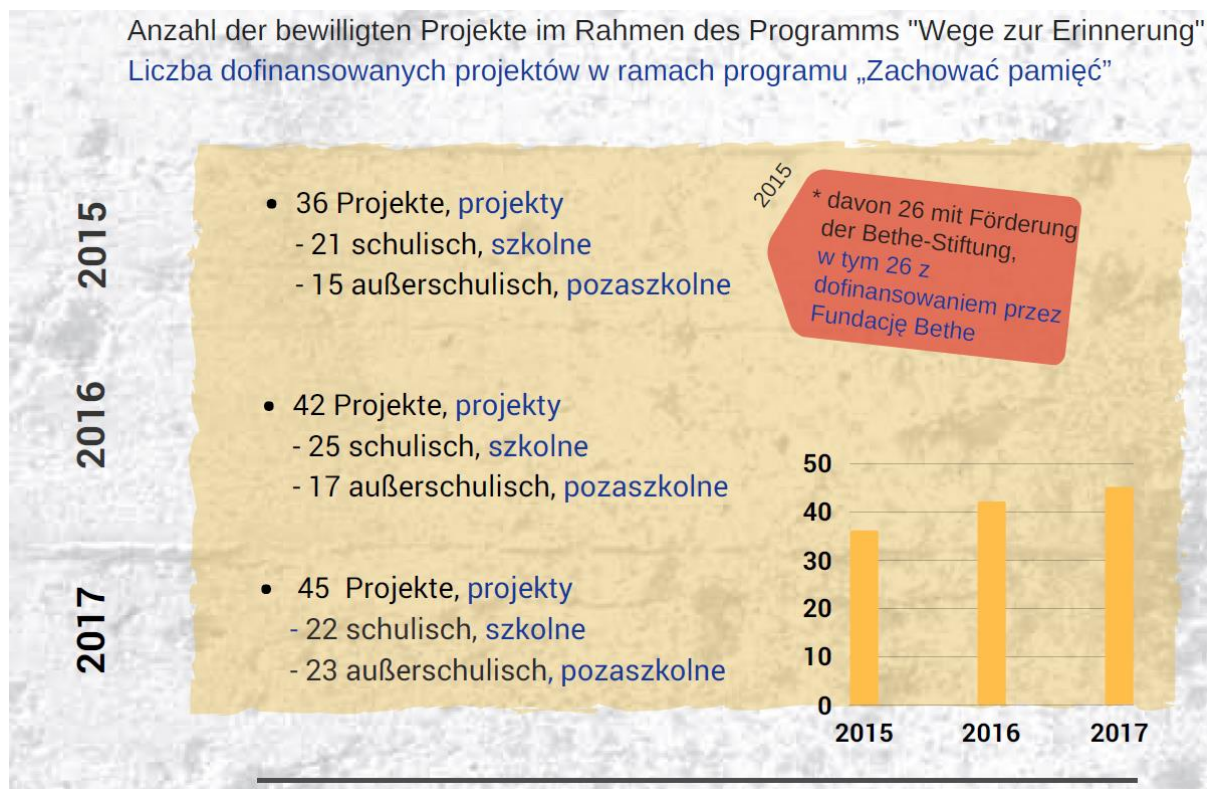
d. Program wspierania „Zachować pamięć”

W 2016 r. PNWM już po raz drugi skierowała do podmiotów specjalny program wspierania polsko-niemieckich projektów wymiany realizowanych w miejscach pamięci i projektów podejmujących tematykę narodowego socjalizmu. Program ma na celu zachęcenie młodzieży do odwiedzenia miejsc związanych z nazizmem i intensywne zaznajomienie się z historią narodowego socjalizmu podczas polsko-niemieckich czy też trójstronnych projektów wymiany międzynarodowej. Pracując nad wspólnym projektem młodzież była konfrontowana z historią, odwiedzając były obozy koncentracyjne i obozy zagłady, getta, więzienia i centra eutanazji na terenie Polski i Niemiec: Auschwitz-Birkenau, Majdanek, Treblinka, Stutthof, Gross-Rosen, Bergen-Belsen, Buchenwald, Ravensbrück, Sachsenhausen i Golm.

Projekty realizowane w ramach programu „Zachować pamięć” musiały spełniać dodatkowe kryteria, które wymagały od uczestników solidnego przygotowania do poruszanych tematów, umożliwiały pogłębioną analizę trudnych pytań, a także odnosiły się do problemów, które obecne są we współczesnym świecie młodzieży.

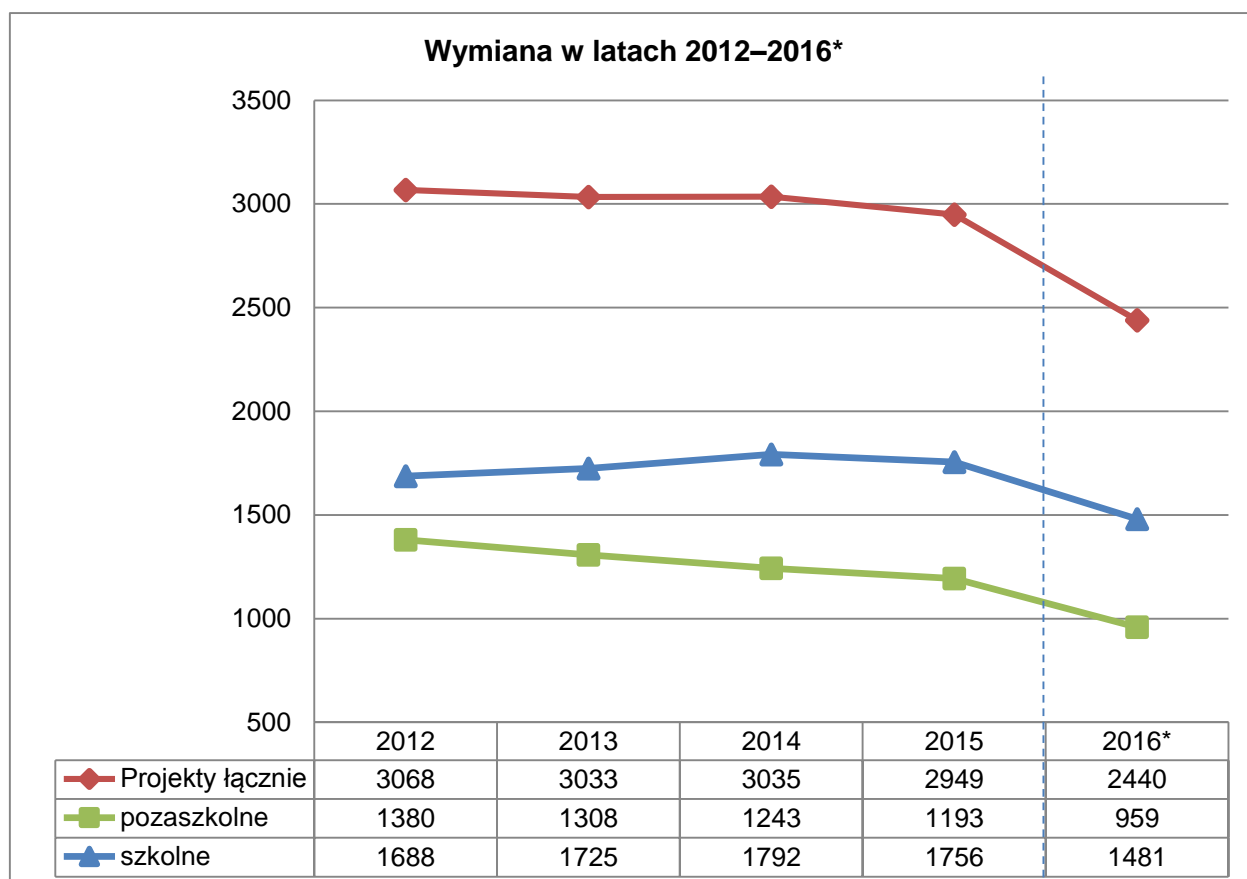
Projekty zgłaszane były wspólnie przez partnerów z Polski i Niemiec do 31 marca 2016 roku. Spośród 66 złożonych wniosków jury wybrała 42 projekty, w tym 21 szkolnych i 21 pozaszkolnych.

W projektach dofinansowanych w 2016 r. w ramach programu „Zachować pamięć” wzięło udział łącznie 1456 uczestników (723 z Niemiec, 670 z Polski oraz 63 z innego kraju). W czterech projektach uczestniczyła także młodzież z Białorusi, Czech i Ukrainy, dzięki czemu młodzi Polacy i Niemcy mogli doświadczyć, jak temat ten postrzegany jest przez ich rówieśników z innych krajów europejskich.

e. Wymiana młodzieży w latach 2012–2016

Biorąc pod uwagę wdrożony w 2016 r. nowy sposób zestawiania danych liczbowych (zob. str. 9), projekty niedofinansowane z powodu wyczerpania środków oraz zaprzestanie wspierania jednonarodowych podróży do miejsc pamięci, można stwierdzić, że liczba dofinansowanych projektów spotkań młodzieży na przestrzeni ostatnich pięciu lat pozostaje na zbliżonym poziomie z niewielką tendencją spadkową w obrębie pozaszkolnej wymiany młodzieży. Konkurencyjne dla PNWM stały się w tym zakresie programy europejskie jak np. Erasmus+, które dysponują większymi niż PNWM środkami finansowymi w przeliczeniu na projekt, a przy tym umożliwiają wymianę międzynarodową z wieloma różnorodnymi krajami, podnosząc tym samym atrakcyjność swej oferty.

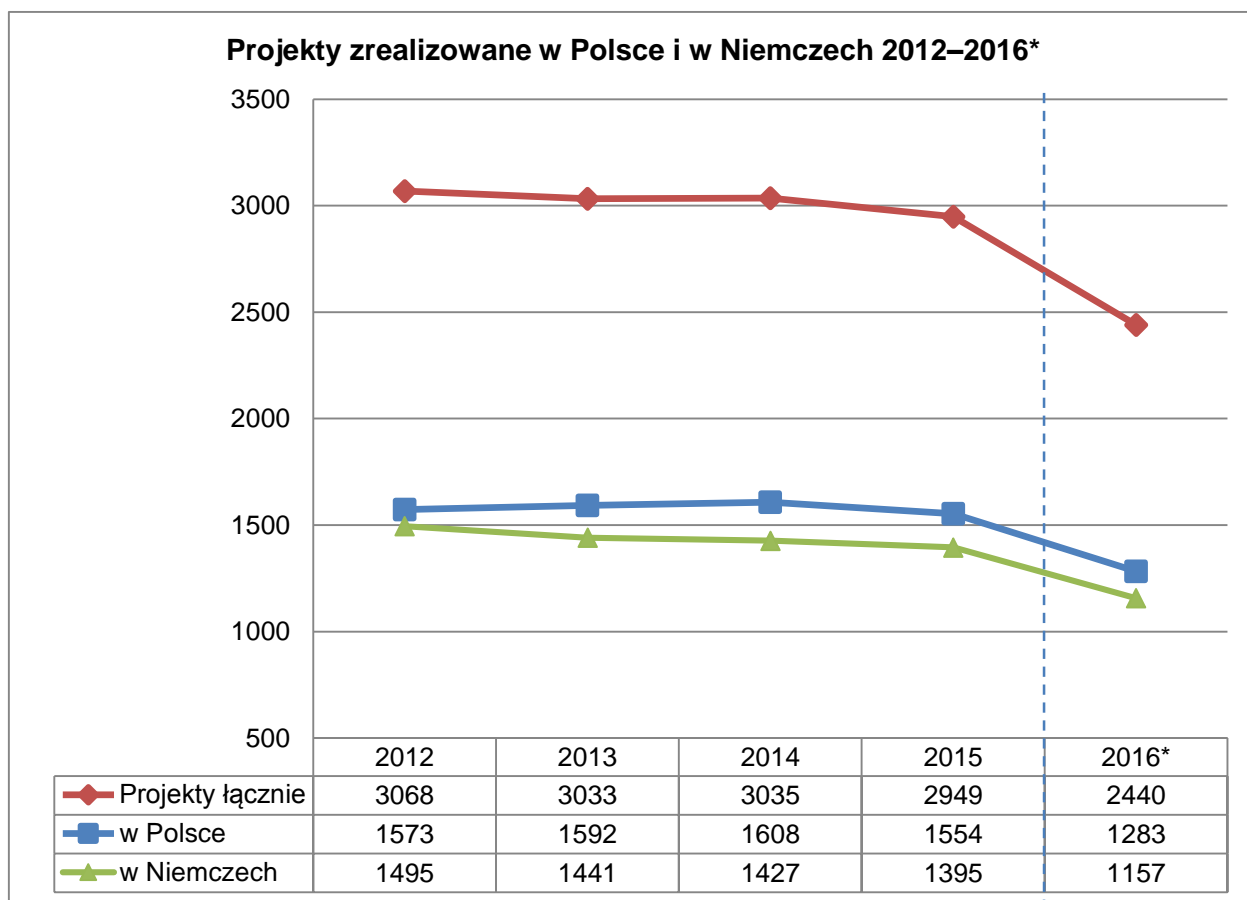
* od 2016 r. nowy sposób zestawienia danych liczbowych (zob. str. 9)

Różnica pomiędzy liczbą projektów szkolnych (2016: 61%) i pozaszkolnych (39%) wykazuje na przestrzeni ostatnich pięciu lat lekką tendencję wzrostu.

f. Projekty zrealizowane w Polsce i w Niemczech w latach 2012–2016

W ostatnich latach liczba projektów zrealizowanych w obu krajach była każdego roku w zasadzie zbliżona. Od 2011 r. liczba projektów realizowanych w Polsce zaczęła powoli brać przewagę nad liczbą projektów w Niemczech. Coraz częściej organizatorzy wymian skarżą się na coraz większą różnicę pomiędzy dotacją PNWM a realnymi kosztami programu, a w szczególności programu realizowanego w Niemczech. Między innymi z tego powodu ok. 60%

polsko-niemieckich programów specjalistycznych odbywa się w Polsce, pomimo że ilościowo zaplecze kształceniowe w Niemczech jest o wiele lepiej rozbudowane niż w Polsce.

* od 2016 r. nowy sposób zestawienia danych liczbowych (zob. str. 9)

2. Uczestnicy w liczbach

a. Uczestnicy projektów w 2016 r.

W projektach dofinansowanych w roku 2016 wzięły udział łącznie 94 394 osoby. Inaczej niż w latach ubiegłych odwróciła się relacja uczestników z Polski i Niemiec. Podczas gdy w 2015 r. w projektach wymiany przeważali uczestnicy z Niemiec (o 2268 osób), to już w 2016 uczestników z Polski było o 1335 więcej. Wiąże się to bezpośrednio z faktem, że od 2016 r. PNWM zaprzestała wspierania jednonarodowych podróży do miejsc pamięci, z których rokrocznie korzystały przede wszystkim grupy niemieckie.

Liczba uczestników projektów trójstronnych spoza Polski i Niemiec uplasowała się w 2016 r. – podobnie jak w roku poprzedzającym – na poziomie 3,6%.

Stosunek udziału młodzieży w projektach wymiany szkolnej (60%) i wymiany pozaszkolnej (40%) ukształtował się w adekwatnie do relacji pomiędzy liczbą dofinansowanych projektów w obu tych obszarach.

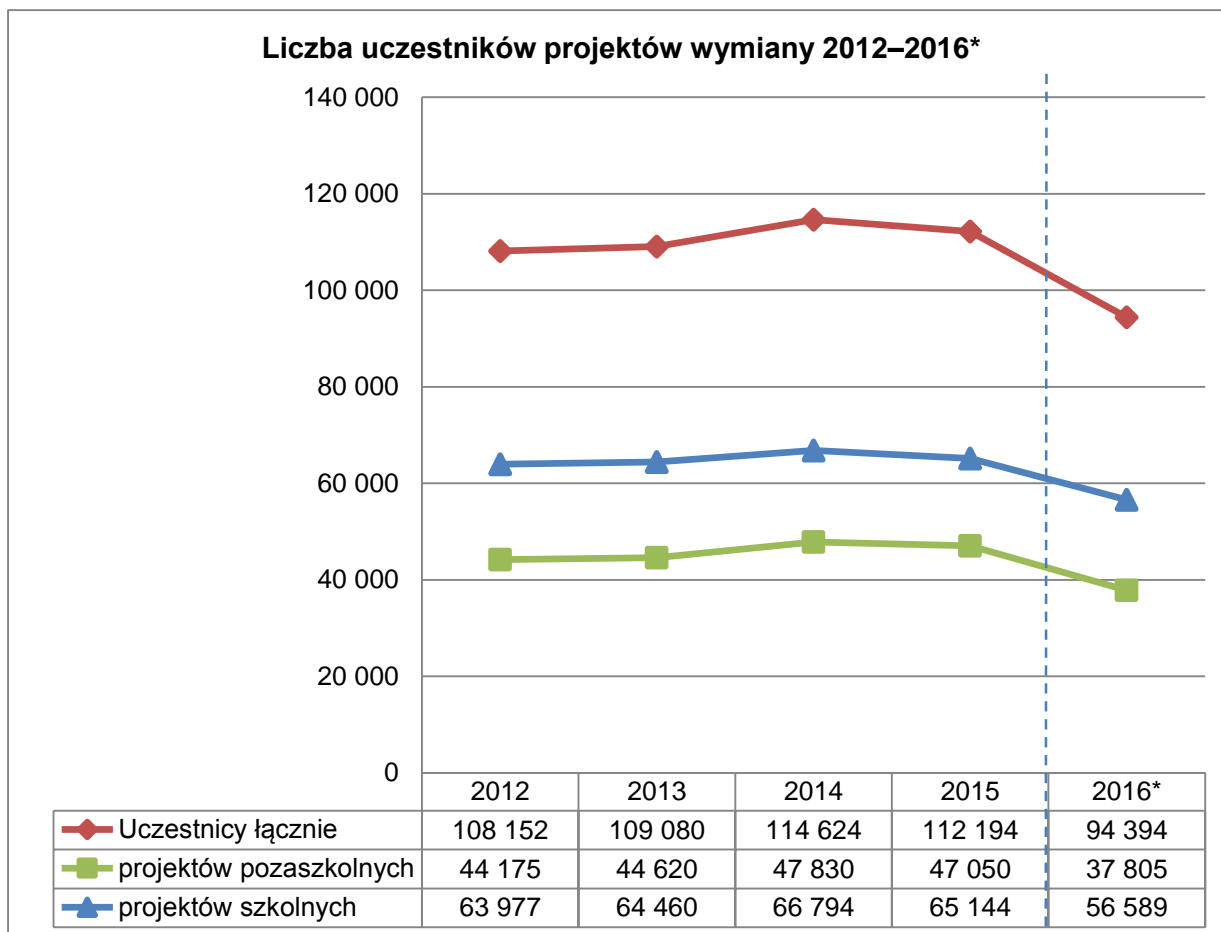
Uczestnicy projektów wymiany 2016								
	z Polski		z Niemiec		z innego kraju		łącznie	
wymiana pozaszkolna	17 927		17 146		2732		37 805	
wymiana szkolna	28 250		27 696		643		56 589	
łącznie	46 177		44 842		3375		94 394	

Z uwagi na nowy sposób zestawienia danych od roku 2016 porównanie liczby uczestników z rokiem poprzednim nie jest wymierne i wymaga dodatkowego komentarza (zob. str. 9), pomimo to pozwala ono określić zachodzącą tendencję zmiany, co przedstawia poniższa tabela.

Porównanie z rokiem 2015								
	z Polski		z Niemiec		z innego kraju		łącznie	
wymiana pozaszkolna	21 694	-17,4%	22 214	-22,8%	3142	-13,0%	47 050	-19,6%
wymiana szkolna	31 267	-9,6%	33 015	-16,1%	862	-25,4%	65 144	-13,1%
łącznie	52 961	-12,8%	55 229	-18,8%	4004	-15,7%	112 194	-15,9%

b. Uczestnicy wymiany młodzieży w latach 2012–2016

Od utworzenia PNWM do 2005 r. liczby projektów i uczestników wymian pozaszkolnych górowały nad wymianą szkolną średnio o 10 punktów procentowych. Od roku 2006 tendencja ta odwróciła się i wymiana szkolna zyskała przewagę nad wymianą pozaszkolną zarówno w liczbie projektów jak i uczestników. W 2016 r. w projektach wymiany wzięło udział łącznie 94 394 uczestników, w tym 56 589 w projektach szkolnych i 37 805 w projektach wymiany pozaszkolnej.

* od 2016 r. nowy sposób zestawienia danych liczbowych (zob. str. 9)

Odwrócenie tendencji w rozwoju wymiany szkolnej i pozaszkolnej w połowie pierwszej dekady bieżącego stulecia zbiega się między innymi z momentem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Do tego czasu wyraźne było wzmożone zaangażowanie organizacji pozarządowych i podmiotów niepublicznych na rzecz jednoczącej się Europy. Niemieckie organizacje i stowarzyszenia młodzieżowe były w latach 90-tych ubiegłego wieku pomostem dla wielu polskich organizacji na drodze do budowania współpracy międzynarodowej. Polskie organizacje czerpały od swoich niemieckich partnerów wiedzę, doświadczenia i kontakty, które przełożyły się następnie na nowe sieci kontaktów i licznie organizowane projekty międzynarodowe wspierane ze środków europejskich.

Dodatkowym czynnikiem, który wpłynął na spadek liczby projektów szczególnie w wymianie pozaszkolnej była wprowadzana sukcesywnie od 2008 r. w niemieckich krajach związkowych reforma oświaty „G8”, której istotą było skrócenie nauki w gimnazjach z dziewięciu do ośmiu lat

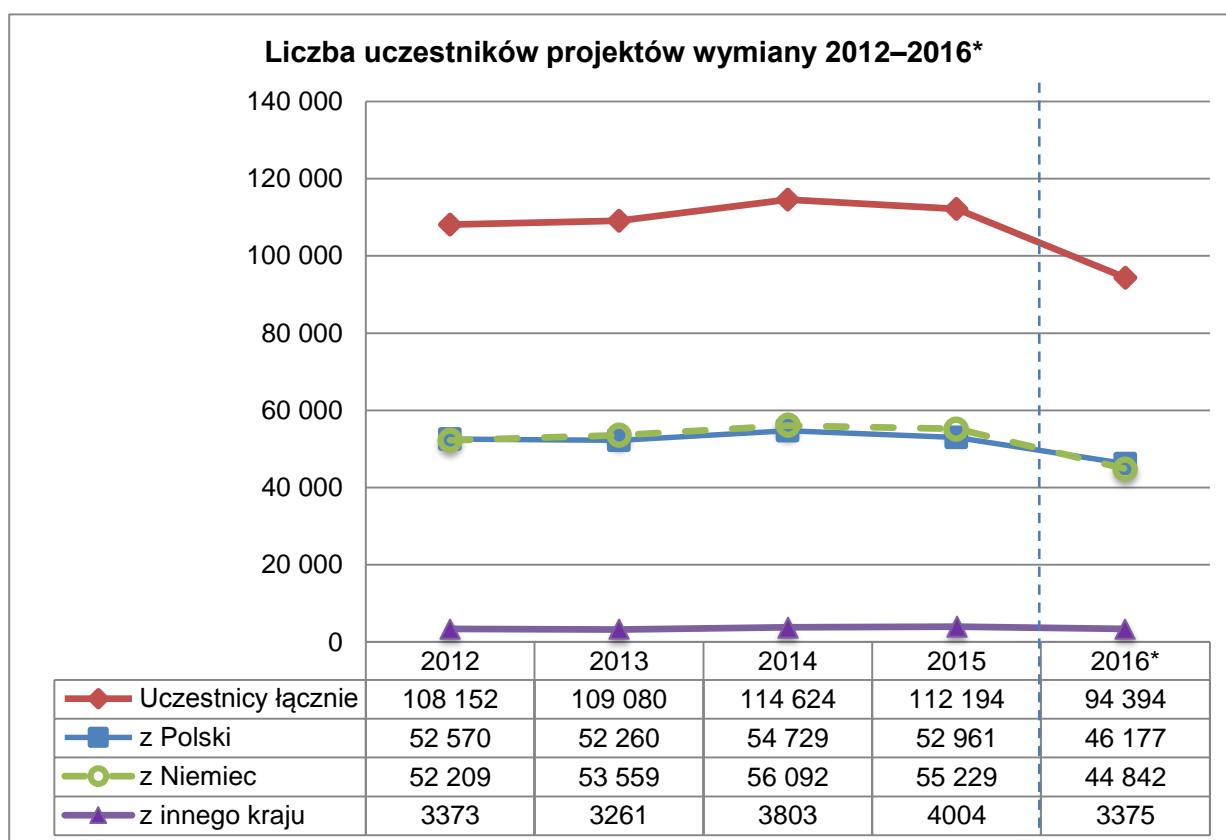
(matura po 12 roku nauki). Zarówno reforma G8 jak i wprowadzenie w szkolnictwie wyższym systemu bolońskiego spowodowały skrócenie poszczególnych etapów nauki, a tym samym większe obciążenie programów nauczania. W praktyce zmiany te oznaczały dla uczniów i studentów mniej czasu na zajęcia pozalekcyjne czy pozauczelniane, a więc i na udział w projektach międzynarodowej wymiany młodzieży.

Stosunkowo stabilny rozwój wymiany szkolnej opiera się zaś od lat na trwałych partnerstwach, zawieranych pomiędzy polskimi i niemieckimi szkołami. Nawet w przypadku odejścia ze szkoły nauczyciela odpowiedzialnego za projekty wymiany, współpraca w większości przypadków nie wygasa, lecz jest kontynuowana przez innych pedagogów.

c. Uczestnicy z Polski i Niemiec w latach 2012–2016

Chociaż PNWM nie narzuca podmiotom kryterium, by liczba młodzieży z Polski i Niemiec, która uczestniczy w projekcie, była dokładnie taka sama (Wytyczne wspierania mówią jedynie o zrównoważonej liczbie uczestników), to od czasu utworzenia PNWM łączna liczba uczestników z obu krajów pozostaje każdego roku na zbliżonym poziomie.

W porównaniu z rokiem poprzednim w 2016 r. odwróciła się relacja liczby uczestników z Polski i Niemiec. Po zakończeniu wspierania przez PNWM jednonarodowych podróży do miejsc pamięci, z których głównie korzystały szkoły i organizacje niemieckie, liczba uczestników z Polski po raz pierwszy przekroczyła liczbę niemieckich uczestników o 1335 osoby.

* od 2016 r. nowy sposób zestawienia danych liczbowych (zob. str. 9)

3. Dni projektowe

a. Osobodni w 2016 r.

Liczba dofinansowanych osobodni w 2016 r.				
	w Polsce		w Niemczech	łącznie
wymiana pozaszkolna	114 870		118 593	233 463
wymiana szkolna	181 017		161 529	342 546
łącznie	295 887		280 122	576 009

Liczba osobodni jest iloczynem liczby uczestników i dni przypisanych do danego projektu. Ma ona istotne znaczenie w pracy PNWM, ponieważ to od niej bezpośrednio zależy wysokość dofinansowania projektu. Dotacje do kosztów programu, które stanowią największą część budżetu wspierania PNWM, oblicza się mnożąc właściwą stawkę ryczałtową przez liczbę osób i dni. Przyznana dotacja jest wypadkową ilości osobodni i stawki ryczałtowej.

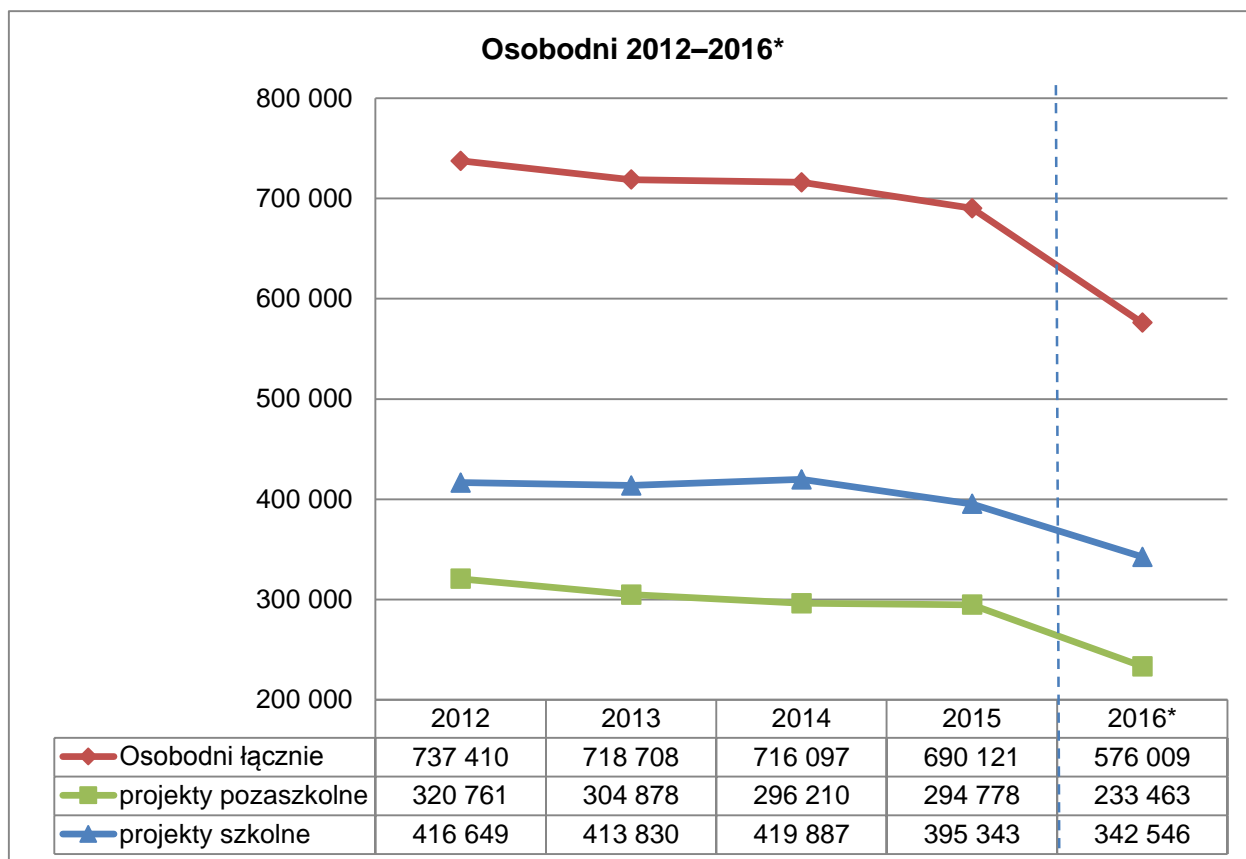
Z powyższych liczb można także odczytać, że w 2016 r. statystycznie każdego dnia w Polsce i Niemczech w projektach wspieranych przez PNWM uczestniczyło 1578 młodych osób.

Liczba osobodni w 2016 r. zmniejszyła się o 16,5% w porównaniu do roku poprzedniego, co wynika głównie z nowego sposobu przedstawiania danych oraz przedwczesnego wyczerpania środków finansowych. Uwzględniając jednak ten fakt, można zauważyć, że liczba osobodni zmniejszyła się proporcjonalnie do liczby projektów, których spadek w porównaniu do roku 2015 wyniósł 17,3% (por. str. 10) oraz liczby uczestników 15,9% (por. str. 16).

W wymianie szkolnej wyraźnie spadła liczba projektów w Polsce, co wiąże się z zaprzestaniem wspierania przez PNWM jednonarodowych podróży do miejsc pamięci, które realizowane były głównie w Polsce.

Jednak prawdziwie miarodajne porównanie i jego analiza będą możliwe dopiero w następnym roku, kiedy wszystkie kryteria liczbowe będą jednolite.

Porównanie z rokiem 2015						
	w Polsce		w Niemczech		łącznie	
wymiana pozaszkolna	137 156	-16,2%	157 622	-24,8%	294 778	-20,8%
wymiana szkolna	214 502	-15,6%	180 841	-10,7%	395 343	-13,4%
łącznie	351 658	-15,9%	338 463	-17,2%	690 121	-16,5%

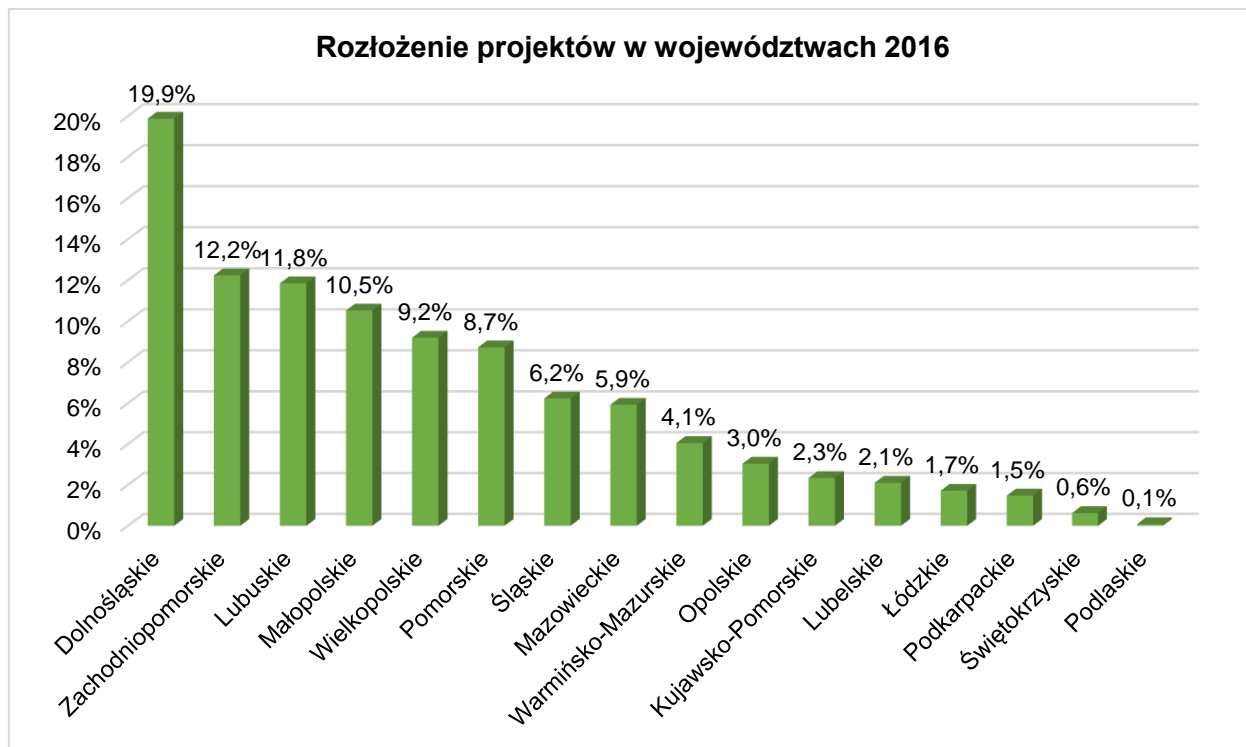
b. Liczba osobodni w latach 2012–2016

* od 2016 r. nowy sposób zestawienia danych liczbowych (zob. str. 9)

Wyraźny spadek w ostatnim roku, obok nowego sposobu przedstawiania danych PNWM, wynika między innymi z faktu, że w 2016 r. nie wystarczyło środków na dofinansowanie wszystkich projektów wymian. 161 projektów pozostało bez dotacji na liście rezerwowej i nie zostało ujętych w powyższym zestawieniu.

4. Projekty w Polsce w 2016 r.

W 2016 r. na terenie Polski odbyły się 1283 dofinansowane projekty polsko-niemieckiej wymiany młodzieży (por. Część II, rozdział 1e). Ich procentowe rozłożenie na poszczególne regiony przedstawia poniższa grafika:

Pod względem ilości zrealizowanych projektów prym w polsko-niemieckiej wymianie młodzieży wiodł region przygraniczny, województwa: dolnośląskie (19,9%), zachodniopomorskie (12,2%) i lubuskie (11,8%). Listę województw zamknęły regiony Polski Centralnej i Wschodniej – województwa: łódzkie (1,7%), podkarpackie (1,5%), świętokrzyskie (0,6%) i podlaskie (0,1%).

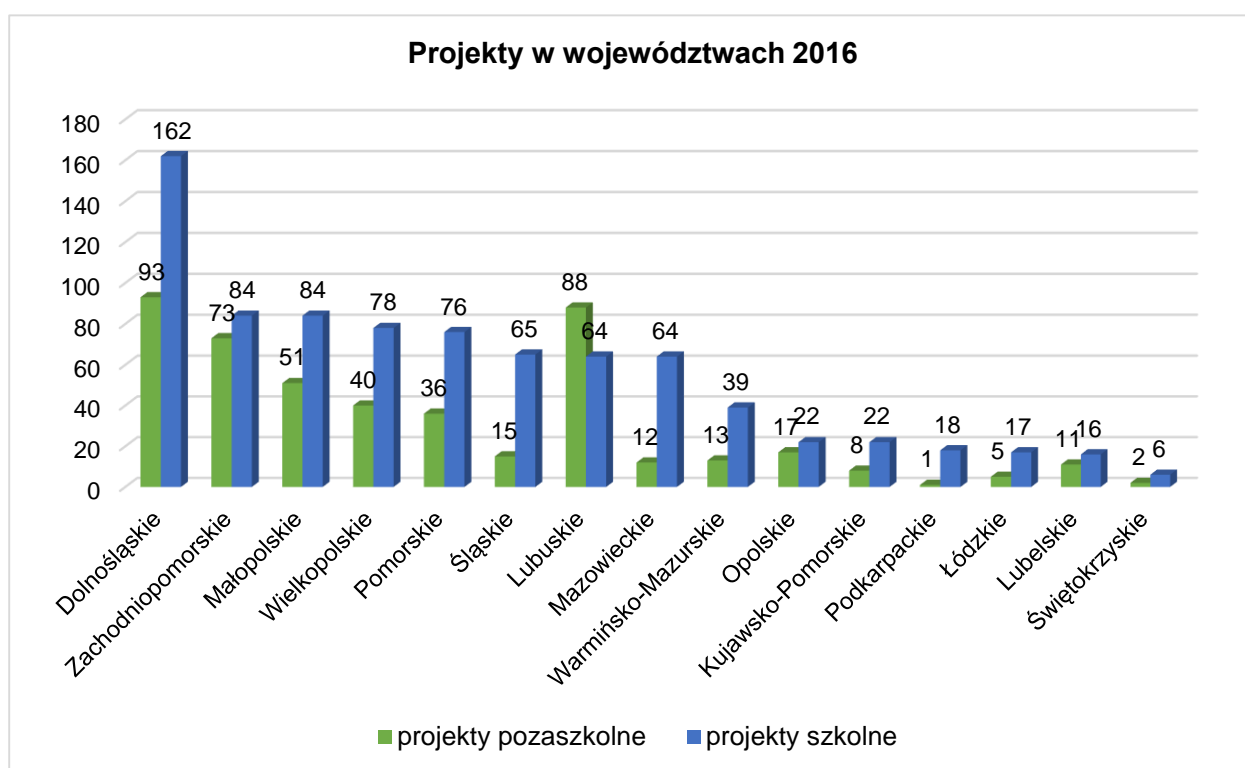
Inaczej niż w roku 2015 największa liczba projektów przypadła na województwo dolnośląskie, gdzie w Krzyżowej koło Świdnicy znajduje się Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży, w którym w 2016 roku odbyły się 83 projekty wymiany młodzieży. Ponadto województwo dolnośląskie jest najludniejszym z województw przygranicznych. Przykładowo w samym Wrocławiu zarejestrowanych jest ponad 100 podmiotów, aktywnie zaangażowane we współpracę polsko-niemiecką. Wcześniej najwięcej projektów odbywało się na terenie Małopolski, gdzie na wysoką liczbę wpływały projekty odbywające się w Międzynarodowym Domu Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu. Głównie były to jednonarodowe podróże do miejsc pamięci, które PNWM wspierała do grudnia 2015 r.

Do sukcesu wymiany polsko-niemieckiej w obszarze przygranicznym przyczyniły się z pewnością Euroregiony: Pomerania, Pro Europa Viadrina, Sprewa-Nysa-Bóbr i Nysa, które pełniąc funkcję jednostek centralnych PNWM, wspierają merytorycznie wymianę polsko-niemiecką na terenie podległych sobie gmin, służąc wnioskodawcom doradztwem, jak również organizując dla nich warsztaty metodyczne i fora wymiany doświadczeń.

Mimo wielu prób aktywizacji, nie udało się dotąd wzmocnić projektów wymiany w centralnych i wschodnich regionach Polski, w których jest ona najslabiej reprezentowana (poniżej 3%).

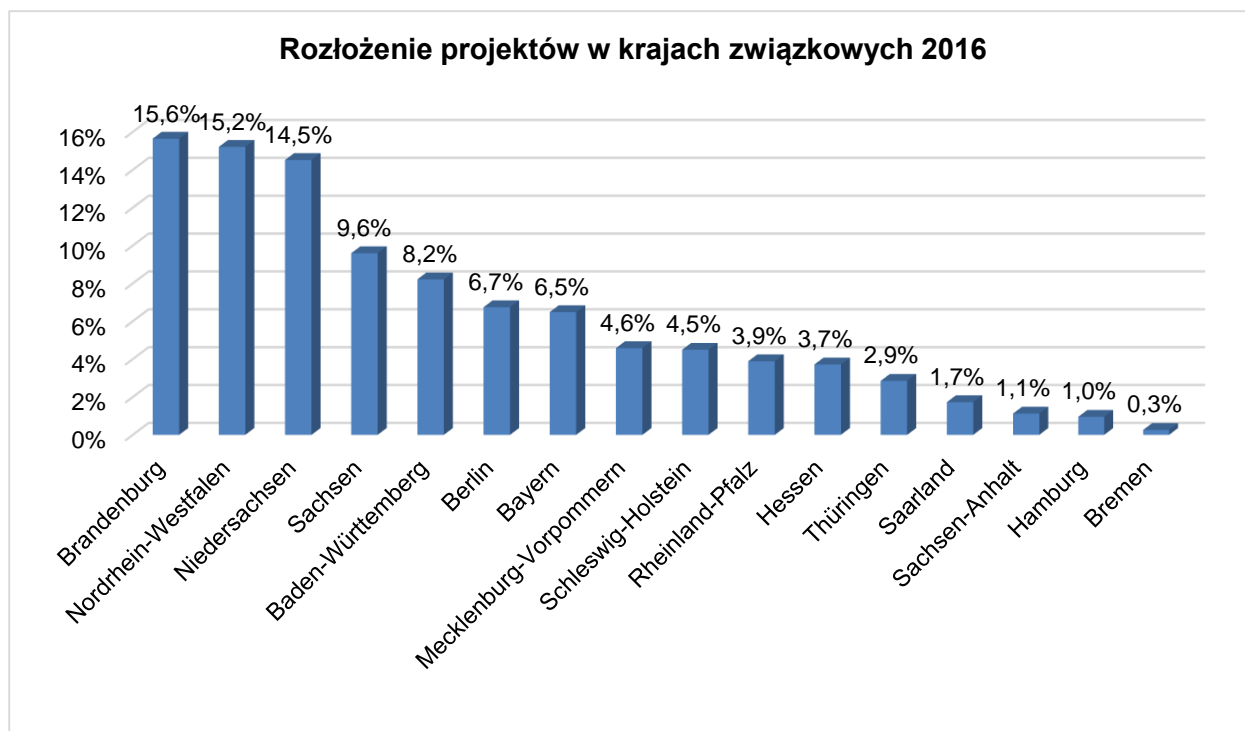
Biorąc pod uwagę liczbę projektów zrealizowanych w Polsce w 2016 r., wymiana pozaszkolna wyprzedziła szkolną tylko w województwie lubuskim. Natomiast wymiana szkolna zapewniła sobie wyraźną przewagę w dużych aglomeracjach: na Dolnym Śląsku, Mazowszu i Śląsku.

Przy tworzeniu nowych partnerstw szkolnych dużą rolę – obok profilu szkoły, wieku i zainteresowań uczniów – odgrywa także położenie geograficzne szkoły partnerskiej. W związku z tym nie łatwo jest szkole z Białegostoku czy z Kielc znaleźć szkołę partnerską w Niemczech. Szkoły niemieckie poszukują najchętniej do współpracy szkół w dużych miastach jak Warszawa, Kraków, Wrocław, Gdańsk czy Poznań. Stąd też szkoły w tych miastach cieszą się dużym udziałem we współpracy polsko-niemieckiej, co jednocześnie widać po liczbach projektów szkolnych, zrealizowanych w tych województwach.

5. Projekty w Niemczech w 2016 r.

W 2016 r. na terenie Niemiec zrealizowano łącznie 1157 projektów polsko-niemieckiej wymiany młodzieży – o 126 mniej niż w tym samym czasie w Polsce (por. Część II, rozdział 1e). Ich procentowe rozłożenie na poszczególne regiony przedstawia poniższa grafika:

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2016 prowadziła Brandenburgia, Nadrenia Północna-Westfalia oraz Dolna Saksonia z około piętnastoprocentowym udziałem w liczbie zrealizowanych projektów na terenie Niemiec.

Najmniej spotkań miało miejsce w zachodniemieckich miastach wydzielonych: w Hamburgu i Bremie, choć liczbę projektów należy odnieść proporcjonalnie do liczby mieszkańców.

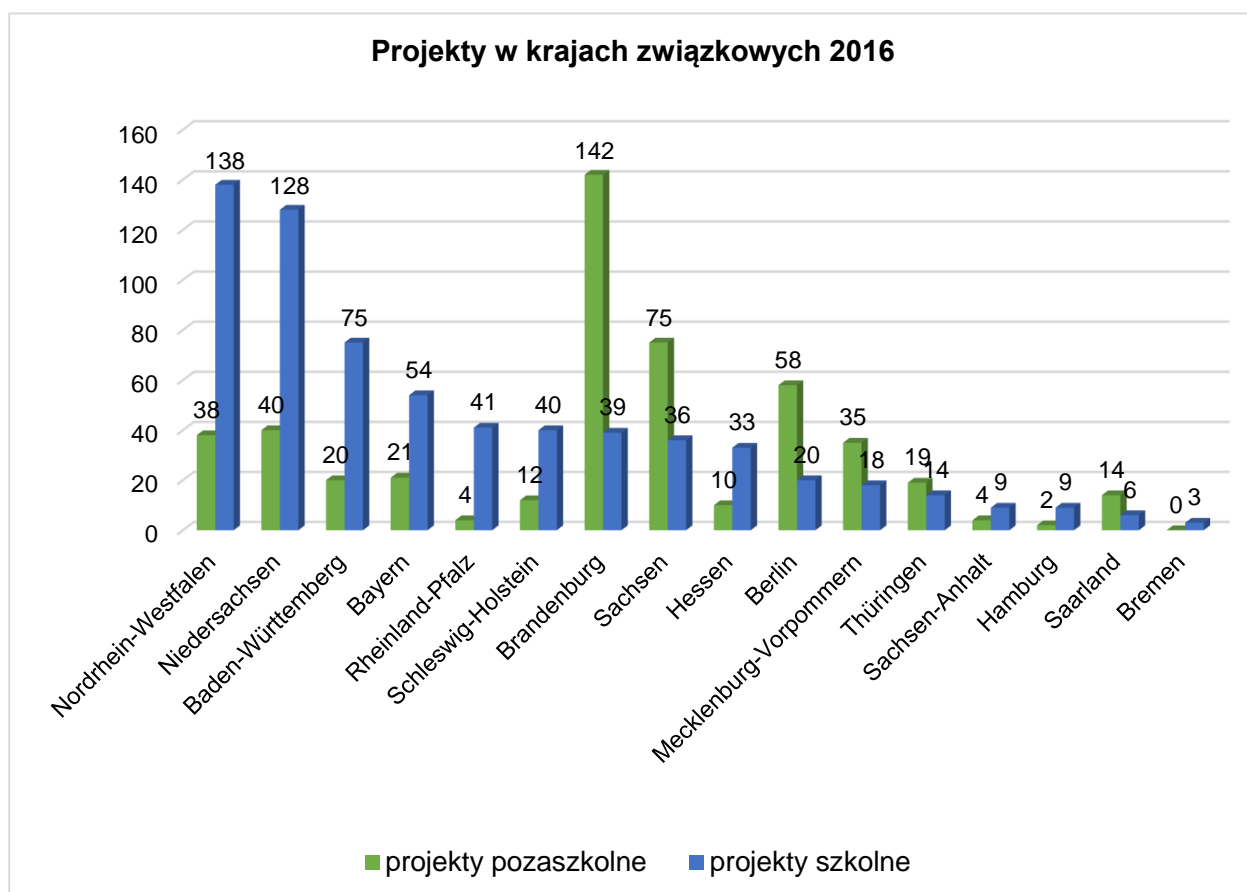
W rozłożeniu liczby projektów w poszczególnych krajach związkowych znamienne są różnice pomiędzy wymianą szkolną i pozaszkolną. Projekty realizowane przez organizacje i stowarzyszenia w ramach pozaszkolnej wymiany młodzieży przeważają znacznie w Brandenburgii i Saksonii, ale także i w pozostałych landach wschodniemieckich, położonych przy lub blisko granicy z Polską: w Berlinie, Meklemburgii-Pomorzu Przednim i Turyngii. Natomiast w Niemczech Zachodnich – głównie w Nadrenii Północnej-Westfalii i Dolnej Saksonii, a także w Badenii-Wirtembergii i Bawarii, Nadrenii-Palatynacie i Szlezwiku-Holsztynie zdecydowanie dominuje wymiana szkolna.

Przyczyny takiego podziału mają prawdopodobnie swe podłoże w przeszłości. Po zjednoczeniu Niemiec szkoły z nowych krajów związkowych szukały współpracy przede wszystkim ze szkołami Europy Zachodniej i USA, co było podyktowane z jednej strony chęcią poznania niedostępnego dotąd świata, z drugiej zaś motywowane nauką języków obcych. Z podobnym nastawieniem szkoły polskie poszukiwały partnerów do współpracy. One również chciały budować współpracę ze szkołą z „prawdziwego” Zachodu. I tu uczniowie i nauczyciele starych landów wykazali dużą

otwartość i chęć poznania nieznanego dotąd kraju sąsiada. Ponieważ partnerstwa szkolne należą do tych najtrwalszych, to wiele z nich przetrwało do dnia dzisiejszego i często ma już ponad dwadzieścia lat.

Organizowane rokrocznie giełdy kontaktów adresowane są przeważnie do szkół wschodnio-niemieckich. Każde z nich prowadzi do nawiązania nowych kontaktów i współpracy, lecz pomimo to dysproporcja w liczbie polsko-niemieckich partnerstw szkolnych ze Wschodem i Zachodem Niemiec zdaje się być jeszcze długo nie do pokonania.

Wymiana pozaszkolna bazuje w dużej mierze na podmiotach niepublicznych i domach spotkań młodzieży. Wiele takich placówek położonych we wschodniej części Niemiec wyspecjalizowało się w pedagogice projektów polsko-niemieckich spotkań młodzieży, wypracowało bogatą i atrakcyjną ofertę programową, którą przyciąga pod swój dach młodzież z obu krajów do udziału we wspólnych projektach.

6. Czas trwania projektów

Zgodnie z Wytocznymi wspierania PNWM dofinansowuje projekty, które umożliwiają młodzieży z Polski i Niemiec spotkanie i wzajemne poznanie się. Wspólnie realizowany program projektu powinien obejmować minimum cztery, a maksymalnie 28 dni. Tylko w obszarze przygranicznym możliwe są spotkania dzieci i młodzieży, trwające krócej niż cztery dni. Natomiast praktyki zawodowe nie mogą trwać dłużej niż trzy miesiące. Jak długo trwają projekty spotkań polsko-niemieckich przedstawia poniższa tabela:

Projekty*		dni: 1–3	4–7	8–14	15–28
pozaszkolne	2015	180	592	309	54
	2016	169	483	224	53
szkolne	2015	173	1 022	531	4
	2016	155	829	476	7
łącznie	2015	353	1 614	840	58
	2016	324	1 312	700	60

* z wyłączeniem publikacji, małych projektów „4x3 prosta sprawa!” i projektów trwających ponad 28 dni

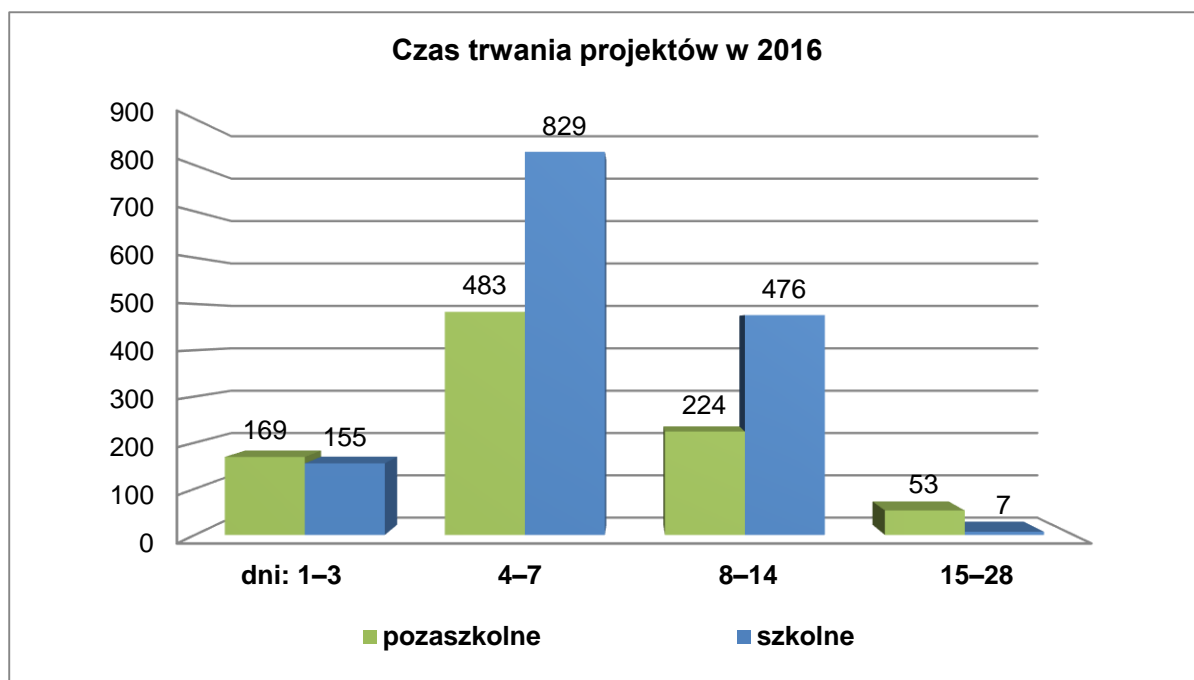
Dla potrzeb sporządzenia powyższego zestawienia pierwszy i ostatni dzień projektu zostały każdorazowo policzone jako jeden dzień programu. Zazwyczaj wspólny program w tych dniach odbywa się tylko przez pół dnia, a pozostały czas przeznaczony jest na podróż, która nie wlicza się do czasu wspólnie realizowanego projektu. W praktyce PNWM przyznaje dofinansowanie ryczałtowe na pierwszy i ostatni dzień programu tylko wtedy, gdy w tych dniach faktycznie odbywa się program spotkania obu grup, a nie tylko powitanie bądź pożegnanie.

W przedziale projektów trwających od jednego do trzech dni znalazły się wspomniane powyżej projekty w obszarze przygranicznym. Szkoły czy organizacje młodzieżowe w tym regionie często oddalone są od siebie zaledwie o kilka lub kilkanaście kilometrów i wówczas są w stanie realizować projekty długofalowe, które składają się z wielu spotkań jedno- lub czasem nawet półdniowych.

Poniżej czterech dni trwa także wiele programów specjalistycznych, które organizowane są przez jednostki centralne i inne organizacje w celu podnoszenia jakości w projektach wymiany (zob. część II, rozdział 10b).

Współpraca w regionie przygranicznym oraz programy specjalistyczne, czyli projekty trwające zazwyczaj od 1 do 3 dni, jak również wymiana zawodowa (15–28 dni) są domeną wymiany pozaszkolnej. Pomimo że łączna liczba wymian szkolnych w 2016 r. przekroczyła o ponad 500 liczbę projektów pozaszkolnych, to w tych kategoriach odbyło się o 60 programów więcej w pozaszkolnej wymianie młodzieży.

Klasyczny program wymiany trwa przeważnie od pięciu do ośmiu dni. Dlatego też najwięcej projektów, bo aż 84% w 2016 r. uplasowało się w dwóch środkowych przedziałach.

7. Podmioty i jednostki centralne w liczbach

Wiele organizacji działających w obrębie wspierania międzynarodowej wymiany młodzieży przedstawia w swoich zestawieniach statystycznych ilość partnerstw. Metoda ta jest często stosowana w wymianie szkolnej, gdzie wymienia się liczbę współpracujących ze sobą szkół z obu krajów. Liczba polsko-niemieckich partnerstw szkolnych sięga powyżej 1000. Jednak z uwagi na specyfikę wspierania przez PNWM trudno ją dokładnie określić, bowiem PNWM wspiera nie partnerstwa, lecz projekty. Przy tym nie ogranicza szkołom ani ilości, ani profilu partnerów do realizacji projektu. W praktyce oznacza to, że szkoła może współpracować z jedną lub kilkoma szkołami, a także i z organizacją młodzieżową z kraju sąsiada. Projekt może być dodatkowo realizowany w domu spotkań młodzieży, gdzie partnerem będzie młodzież niezrzeszona itp. Ponadto niektóre szkoły organizują jeden projekt wymiany co dwa lata, a inne po kilka w roku, dlatego PNWM przedstawia w swoich zestawieniach liczby faktycznie dofinansowanych projektów, a nie partnerstw pomiędzy szkołami czy organizacjami.

a. Podmioty dofinansowane przez PNWM w 2016 r.

Poniżej w tabeli ujęte zostały wszystkie podmioty, które w 2016 roku współorganizowały i uczestniczyły w przynajmniej jednym projekcie dofinansowanym przez PNWM.

	z Polski	z Niemiec	z innego kraju	łącznie
wymiana pozaszkolna	424	489	135	1 048
wymiana szkolna	1 005	1 019	40	2 064
łącznie	1 429	1 508	175	3 112

W porównaniu do roku poprzedniego – przy uwzględnieniu spadku liczby projektów wynikającego z nowego sposobu przedstawiania danych – łączna liczba aktywnych podmiotów spadła o 13%, proporcjonalnie do liczby dofinansowanych projektów.

W 2016 r. w 959 projektach wymiany pozaszkolnej uczestniczyło 1048 podmiotów (424 z Polski i 489 z Niemiec), co oznacza, że statystycznie każdy podmiot uczestniczył w dwóch projektach wymiany, zaś w wymianie szkolnej – 2064 szkół (1005 z Polski i 1019 z Niemiec) wzięło udział w 1481 projektach, tj. na każdą szkołę przypadło średnio ok. półtora projektu. Na przestrzeni ostatnich lat relacja ta pozostaje niezmienna. Wynika ona z różnej specyfiki obu obszarów wspierania. Szkoły starają się najczęściej przeprowadzić w roku szkolnym jeden lub dwa wspólne projekty – wizytę i rewizytę. Natomiast w wymianie pozaszkolnej dużo bardziej aktywne są domy spotkań i dachowe organizacje młodzieżowe, z których wiele realizuje od kilku do kilkunastu projektów w roku.

b. Aktywne jednostki centralne w 2016 r.

Liczba jednostek centralnych od lat utrzymuje się na stosunkowo niezmiennym poziomie. Za „aktywne” uznaje się w poniższym zestawieniu te jednostki centralne, które na przestrzeni roku otrzymały dofinansowanie do co najmniej jednego projektu. Jeśli jednostka centralna nie złożyła żadnego wniosku, PNWM wyjaśnia z nią, w jakiej formie ma się odbywać dalsza współpraca.

W ogólnym rozrachunku w 2016 r. PNWM współpracowała z 75 jednostkami centralnymi. Liczba ich w porównaniu do roku poprzedniego zmalała o dziewięć.

	w Polsce		w Niemczech		łącznie	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
wymiana pozaszkolna	20	17	48	43	68	60
wymiana szkolna	8	7	8	8	16	15
łącznie	28	24	56	51	84	75

8. Liczba projektów w rozbiciu na miesiące

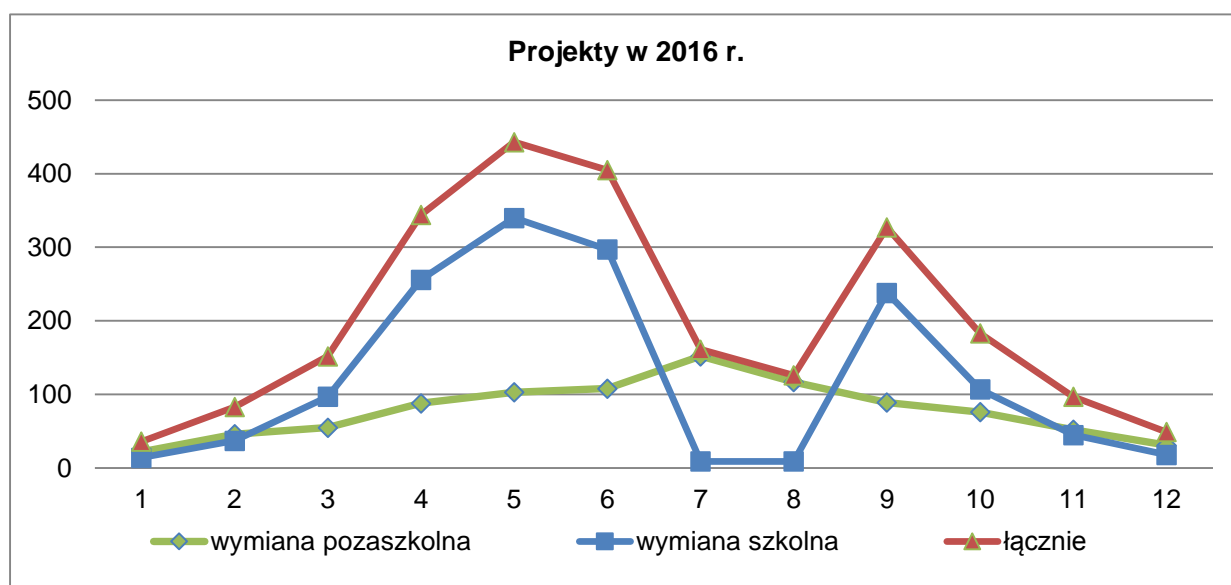
Podobnie jak w latach ubiegłych tak i w 2016 r. nie zmieniła się tendencja, wyznaczająca liczbę projektów realizowanych w poszczególnych miesiącach. W poniższym zestawieniu projekty wymiany zostały przyporządkowane miesiącom zgodnie z datą dnia rozpoczęcia programu.

Łączna liczba projektów w tabeli jest mniejsza od liczby wszystkich zrealizowanych projektów, ponieważ nie zostały w niej uwzględnione publikacje i małe projekty „4x3 prosta sprawa!”, których realizacja jest długofalowa – najczęściej trwa pół lub cały rok.

Projekty w 2016 r.	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	sierpień	wrzesień	październik	listopad	grudzień
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
wymiana pozaszkolna	22	46	55	88	103	108	152	117	89	76	52	31
	2,3%	4,9%	5,9%	9,4%	11,0%	11,5%	16,2%	12,5%	9,5%	8,1%	5,5%	3,3%
wymiana szkolna	14	37	97	256	340	297	9	9	238	107	45	18
	1,0%	2,5%	6,6%	17,5%	23,2%	20,2%	0,6%	0,6%	16,2%	7,3%	3,1%	1,2%
łącznie	36	83	152	344	443	405	161	126	327	183	97	49

Rok szkolny wyznacza rytm życia większości młodzieży i rodzin i tym samym również rozkład projektów polsko-niemieckiej wymiany młodzieży. Najwięcej projektów wymiany szkolnej odbywa się niezmiennie przede wszystkim w maju, czerwcu i wrześniu. Tylko w tych miesiącach 2016 r.: zrealizowano znacznie ponad połowę (59,6%) projektów wymiany uczniów. Najmniej projektów szkolnych odbywa się zaś w miesiącach wakacyjnych (lipiec, sierpień – 1,2%) oraz ferii świątecznych i zimowych (od grudnia do lutego).

Natomiast w wymianie pozaszkolnej najwięcej projektów odbywa się niezmiennie w okresie wakacji – od maja do sierpnia 2016 r. odbyło się 51,2% wszystkich wymian w roku, a także podczas innych przerw w szkole – ferii jesiennych oraz w połączeniu z długimi weekendami.

9. Współpraca z innymi krajami

Zestawienie projektów trójstronnych obejmuje tylko projekty dofinansowane przez PNWM. W poniższej tabeli nie zostały uwzględnione projekty trójstronne, zrealizowane przy udziale partnerów z Polski i Niemiec, jeżeli projekt:

- odbywał się na terenie Niemiec lub Francji i otrzymał dotację z Niemiecko-Francuskiej Współpracy Młodzieży (NFWM), a polski partner nie złożył do PNWM wniosku o dofinansowanie do kosztów podróży do granicy polsko-niemieckiej ze względu na niewielką kwotę możliwej dotacji,
- odbywał się w innym kraju, a podmioty z Polski i Niemiec nie wnioskowały o dofinansowanie do kosztów podróży do granicy, także ze względu na niewielką kwotę możliwej dotacji.

Od roku 2014 kraj, z którym odbywa się najwięcej projektów trójstronnych to Ukraina – w roku 2016: 99 projekty, co stanowi ponad 40% wszystkich dofinansowanych przez PNWM projektów trójstronnych. Wzrost liczby polsko-niemiecko-ukraińskich wymian związany jest z rozwojem sytuacji politycznej na Ukrainie. Chcąc umożliwić jeszcze większej liczbie młodzieży z Ukrainy udział w projektach międzynarodowych, PNWM ogłosiła na początku 2014 r. akcję „Razem z Ukrainą”, poprzez którą zachęcała istniejące już partnerstwa polsko-niemieckie do zaproszenia do realizacji wspólnych projektów szkoły i organizacje młodzieżowe z Ukrainy. Od 2014 r. PNWM otrzymuje od Federalnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych dodatkowe środki finansowe na wspieranie projektów z krajami Partnerstwa Wschodniego (Ukraina, Białoruś, Armenia, Azerbejdżan, Gruzja i Mołdawia). W 2016 r. do programu włączona została także Rosja. Z pozyskanych środków PNWM mogła dofinansować koszty programów w Niemczech oraz podróż uczestników z kraju trzeciego do pełnej wysokości stawek ryczałtowych, a ponadto – wesprzeć projekty, realizowane w kraju trzecim. W rezultacie liczba projektów trójstronnych z Ukrainą wyprzedziła wymiany z Czechami (61 projektów) i Francją (21 projektów – są to tylko projekty realizowane w Polsce, ponieważ projekty w Niemczech i we Francji zgodnie z podziałem zadań wspierane są przez Niemiecko-Francuską Wymianę Młodzieży).

	2012	2013	2014	2015	2016
łącznie	220	218	217	291	245
Ukraina	67	60	86	122	99
Czechy	55	67	56	72	61
Białoruś	12	7	12	11	21
Francja	19	23	12	21	14
Rosja	11	12	11	12	14
Holandia	4	3	2	2	6
Włochy	4	3	3	2	5
Węgry	1	6	5	2	3
Izrael	5	6	6	8	3
Turcja	0	1	0	2	3
Słowacja	4	4	3	6	3
Litwa	11	16	9	8	2
Wielka Brytania	4	0	2	5	2
Bośnia i H.	2	1	2	1	2
inne	21	9	8	17	7

10. Szkolenia i programy specjalistyczne dla animatorów wymiany

Jednym z głównych zadań PNWM jest tworzenie nowych i umacnianie istniejących partnerstw pomiędzy szkołami i organizacjami młodzieżowymi z obu krajów. By możliwie efektywnie wykorzystać czas pomiędzy spotkaniami oraz umożliwić młodzieży wzajemne poznanie się nie tylko podczas wycieczek i zwiedzania, ale przede wszystkim poprzez wspólną naukę, pracę i zabawę, PNWM co roku inicjuje i wspiera szeroką paletę szkoleń i programów specjalistycznych dla nauczycieli i opiekunów wymiany (warsztaty metodyczne, fora wymiany doświadczeń, seminaria tematyczne itp.). Celem tych programów jest wyposażenie animatorów wymiany w przydatne narzędzia i metody, które zastosowane w praktyce powinny zagwarantować wysoką jakość realizowanych projektów, a tym samym zapewnić maksymalne wykorzystanie potencjału edukacyjnego podczas każdego polsko-niemieckiego spotkania młodzieży.

a. Szkolenia i projekty własne PNWM

Aby zintensyfikować i podnieść jakość polsko-niemieckiej wymiany młodzieży, PNWM organizuje różnorakie szkolenia, warsztaty i giełdy kontaktów. Skierowane są one do nauczycieli, opiekunów wymian oraz osób pracujących z młodzieżą o różnym stopniu doświadczenia.

W 2016 roku PNWM zorganizowała 15 takich wydarzeń. Wzięło w nich udział łącznie 1080 osób. 583 uczestników (54%) pochodziło z Polski, 477 (44,2%) z Niemiec, a 20 (1,8%) z innych państw. Spośród nich największą grupę stanowili uczestnicy z Rosji (10 osób).

Odsetek kobiet (66,4%) był dwa razy większy niż mężczyzn (33,6%).

b. Szkolenia zrealizowane przez partnerów PNWM

W celu nawiązania i doskonalenia współpracy organizacji i instytucji zajmujących się wymianą młodzieży PNWM wspiera także programy skierowane do animatorów wymiany: spotkania informacyjne, seminaria kontaktowe i tematyczne, konferencje itp.

Programy specjalistyczne w 2016 r.	Liczba	Uczestnicy			
		łącznie	z Niemiec	z Polski	z innego kraju
łącznie	77	2 247	898	1 189	160
wymiana pozaszkolna	59	1 600	654	817	129
wymiana szkolna	18	647	244	372	31
<i>wszystkie projekty dofinansowane</i>	<i>2 440</i>	<i>94 394</i>	<i>44 842</i>	<i>46 177</i>	<i>3 375</i>
Udział procentowy	3,2%	2,4%	2,0%	2,6%	4,7%

Powyższa tabela przedstawia dofinansowane przez PNWM szkolenia i programy specjalistyczne, które zostały zorganizowane i przeprowadzone przez organizacje partnerskie. Liczby te zostały zestawione z łączną liczbą uczestników i projektów dofinansowanych w 2016 r. Powyższe dane przedstawiają także procentowy udział szkoleń i programów specjalistycznych we wszystkich projektach dofinansowanych przez PNWM.

Łącznie w 2016 r. PNWM umożliwiła realizację 77 programów specjalistycznych, co stanowiło 3,2% liczby wszystkich projektów (2015: 98, 3,3%). Szkolenia te odbywały się zarówno na terenie Polski jak i Niemiec, choć wzięło w nich udział o 291 więcej uczestników z Polski. W niektórych seminariach uczestniczyli także animatorzy wymian z innego kraju. Wśród nich znalazły się trójstronne giełdy kontaktów z Ukrainą i Rosją.

11. Budżet PNWM

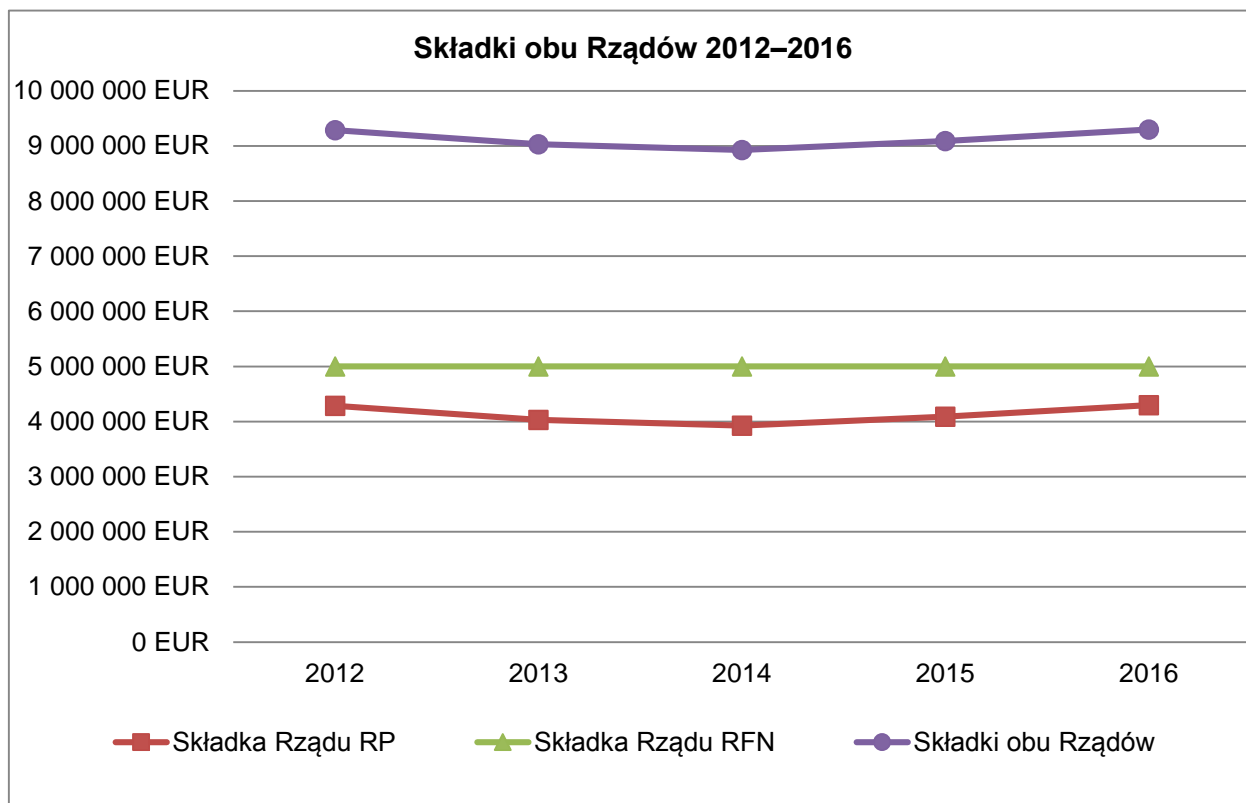
Budżet PNWM zasilany jest przez składki rządów Polski i Niemiec. Wysokość składek rządowych w poszczególnych latach została przedstawiona w poniższej tabeli.

Rok	Składka Rządu RP		Składka Rządu RFN	Składki obu Rządów
	nominalnie	po denominacji*		
2012	17 000 000 PLN	4 284 490 EUR	5 000 000 EUR	9 284 490 EUR
2013	17 000 000 PLN	4 027 959 EUR	5 000 000 EUR	9 027 959 EUR
2014	17 000 000 PLN	3 923 469 EUR	5 000 000 EUR	8 923 469 EUR
2015	17 000 000 PLN	4 088 307 EUR	5 000 000 EUR	9 088 307 EUR
2016	18 000 000 PLN	4 295 840 EUR	5 000 000 EUR	9 295 840 EUR

* Przeliczenie polskiej składki na euro nastąpiło w oparciu o tabelę średnich kursów wymiany walut Europejskiego Banku Centralnego z dn. 1 lipca roku poprzedzającego.

Każdego roku wysokość składki do budżetu PNWM określana jest przez oba rządy. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat wpłaty te pozostawały na stałym poziomie: 17 mln PLN i 5 mln EUR. W 2016 r. rząd RP podniósł swój wkład o milion złotych. Wysokość budżetu PNWM zdenominowana w jednej walucie (EUR) wahała się jednakże w zależności od kursu obu walut od 8,9 mln w 2014 do 9,3 mln EUR w 2016 r.

Pomimo podwyższenia składki przez rząd RP do 18 mln PLN, udział rządu niemieckiego w budżecie PNWM w 2016 r. był wyższy o ponad 700 tys. EUR.

W związku z zasadami wspierania, które zostały przedstawione w pierwszej części niniejszego raportu, PNWM dofinansowuje projekty wymiany młodzieży kwotami obliczonymi w oparciu o stawki zryczałtowane. Projekty, które spełniają kryteria, otrzymują z reguły promesę dotacji. By zapewnić dofinansowanie wszystkim projektom, które spełniają kryteria Wytycznych wspierania, PNWM każdego roku na nowo określa, jaki procent stawek zryczałtowanych będzie w danym roku faktycznie przekazywany podmiotom w formie dotacji. I tak, w roku 2016 przyjęto, że w przypadku kosztów podróży będzie to kwota w wysokości 50%, a kosztów programu 65-75% stawki zryczałtowanej PNWM. Tylko w pierwszych latach budżet PNWM wystarczał na wypłacanie dotacji w pełnej wysokości stawek, jednakże wypłata nawet pełnych stawek ryczałtowych nie byłaby w stanie pokryć wszystkich kosztów projektu.

12. Wydatkowane środki

		wydane środki	liczba projektów	na projekt	liczba osobodni	na osobodzień
2012	łącznie	6 781 463 EUR	3 068	2 210 EUR	737 410	9,20 EUR
	pozaszkolne	3 992 710 EUR	1 380	2 893 EUR	320 761	12,45 EUR
	szkolne	2 788 753 EUR	1 688	1 652 EUR	416 649	6,69 EUR
2013	łącznie	6 251 238 EUR	3 033	2 061 EUR	718 708	8,70 EUR
	pozaszkolne	3 465 311 EUR	1 308	2 649 EUR	304 878	11,37 EUR
	szkolne	2 785 927 EUR	1 725	1 615 EUR	413 830	6,73 EUR
2014	łącznie	6 563 418 EUR	3 035	2 163 EUR	716 097	9,17 EUR
	pozaszkolne	3 668 882 EUR	1 243	2 952 EUR	296 210	12,39 EUR
	szkolne	2 894 536 EUR	1 792	1 615 EUR	419 887	6,89 EUR
2015	łącznie	7 909 991 EUR	2 949	2 682 EUR	690 121	11,46 EUR
	pozaszkolne	4 112 465 EUR	1 193	3 447 EUR	294 778	13,95 EUR
	szkolne	3 797 526 EUR	1 756	2 163 EUR	395 343	9,61 EUR
2016	łącznie	6 879 628 EUR	2 440	2 820 EUR	576 009	11,94 EUR
	pozaszkolne	3 586 074 EUR	959	3 739 EUR	233 463	15,36 EUR
	szkolne	3 293 554 EUR	1 481	2 224 EUR	342 546	9,61 EUR

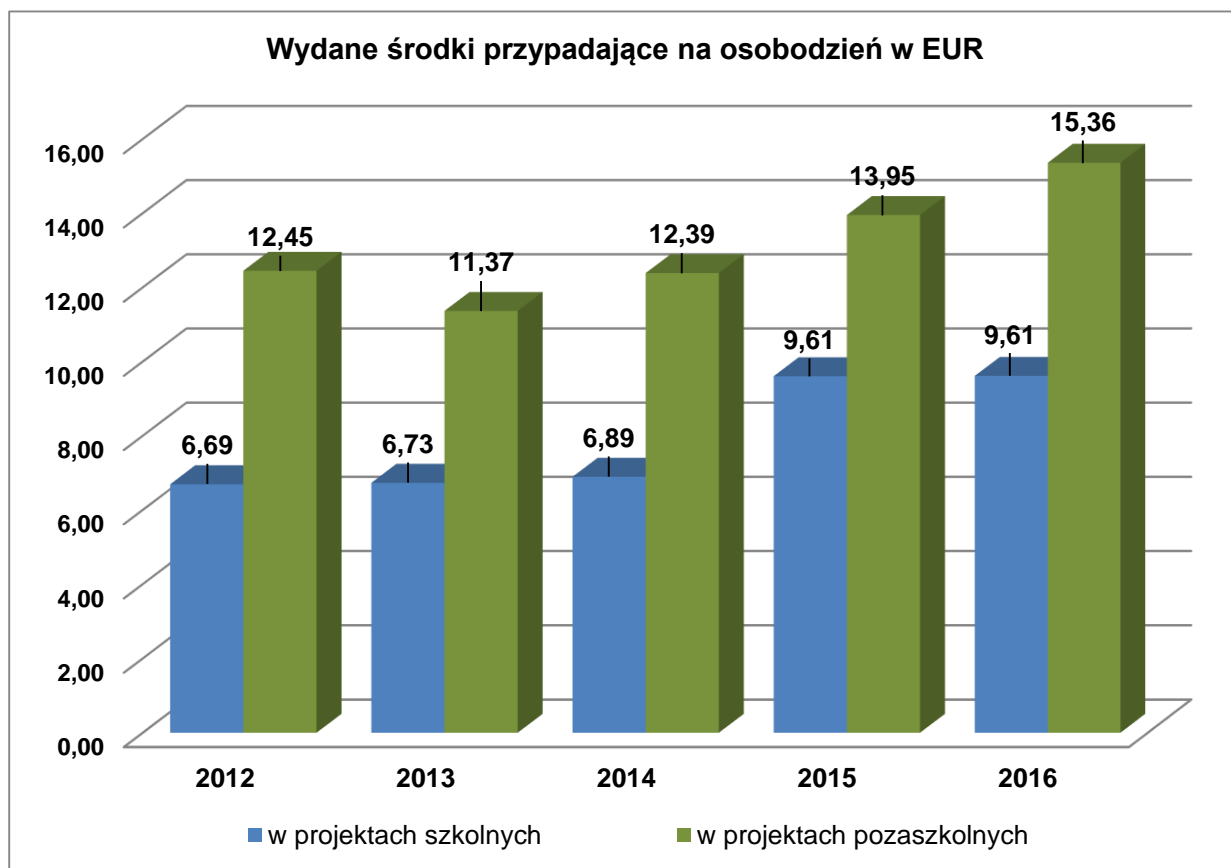
* budżet wspierania bez programów własnych PNWM

W powyższej tabeli środki na wspieranie w budżecie PNWM zostały zestawione z liczbą dofinansowanych projektów i liczbą osobodni. Obliczono, jaką uśrednioną kwotę dotacji PNWM mogła przyznawać w przeliczeniu na projekt wymiany szkolnej i pozaszkolnej oraz na osobodzień, uwzględniając dotację do kosztów programu i podróży do miejsca realizacji projektu.

W latach 2012–2016 średnia kwota dotacji PNWM przypadająca na pojedynczy projekt wynosiła 2387 EUR, a średnie dofinansowanie, jakie przypadało na osobodzień, sukcesywnie rosło od 8,70 EUR w 2013 do 11,94 EUR w 2016 r.

W 2015 r. średnia kwota dotacji przypadająca na projekt oraz średnie dofinansowanie na osobodzień wzrosły o prawie 25%, co wiąże się z tym, że PNWM zaczęła udzielać dotacji także uczniom niemieckim. Do 2015 r. kompetencje wspierania uczniów niemieckich pozostawały w gestii landów, co w praktyce oznaczało, że PNWM nie wypłacała uczniom i nauczycielom z Niemiec dotacji do kosztów podróży do Polski, ani też dotacji do przypadających na nich kosztów programu realizowanego w Niemczech. W przypadku projektu w Niemczech szkoła mogła wnioskować jedynie o połowę mniejszą kwotę niż w przypadku analogicznych projektów pozaszkolnej wymiany młodzieży.

W 2016 r. dotacje do programów pozaszkolnych na osobodzień (15,36 EUR) nadal pozostały na wyższym poziomie niż dofinansowania wymian szkolnych (9,61 EUR), choć relacja pomiędzy nimi wyraźnie się zmniejszyła. Wynika to ze specyfiki realizacji projektów – programy wymian pozaszkolnych odbywają się najczęściej w schroniskach, domach spotkań czy placówkach kształceniowych, natomiast szkoły zazwyczaj korzystają z zakwaterowania w rodzinach. Rodzaj zakwaterowania ma bezpośrednie przełożenie na wysokość dofinansowania PNWM (por. Część I, rozdz. 6).

Średnia nominalna dotacja na osobodzień w 2016 r. wynosiła 11,94 EUR i była najwyższa na przestrzeni ostatnich lat. Pomimo to jej wysokość daleko nie dorównuje realnym wydatkom na dzień programu, gdzie sam nocleg i pełne wyżywienie poza rodzinami kosztują dwa razy tyle. W wyniku wzrostu cen, a także coraz częściej wykorzystywanej przez organizatorów opcji zakwaterowania w schroniskach i placówkach kształceniowych, udział dotacji PNWM w budżecie projektu staje się coraz mniejszy. Z każdym rokiem podmioty muszą wydawać na polsko-niemieckie spotkania młodzieży coraz więcej środków własnych i poszukiwać środków trzecich. Niektórzy ze względu na niewystarczającą dotację rezygnują z organizowania polsko-niemieckich spotkań młodzieży.

PNWM Alzacka 18, 03-972 Warszawa tel.: 22 518 89 10, faks: 22 617 04 48 e-mail: biuro@pnwm.org Internet: www.pnwm.org	DPJW Friedhofsgasse 2, 14473 Potsdam tel.: +49 331-284790, faks: +49 331-297527 e-mail: buero@dpjw.org Internet: www.dpjw.org
Zarząd Paweł Moras, Stephan Erb	
Redakcja Jarosław Brodowski, Thomas Hetzer	